

Հ. Կոչարյան

3227

Ուսուց

Մաքրեցի լեզու

առաջին ընթերցարան

33-րդ տպագր

Բիֆլիս

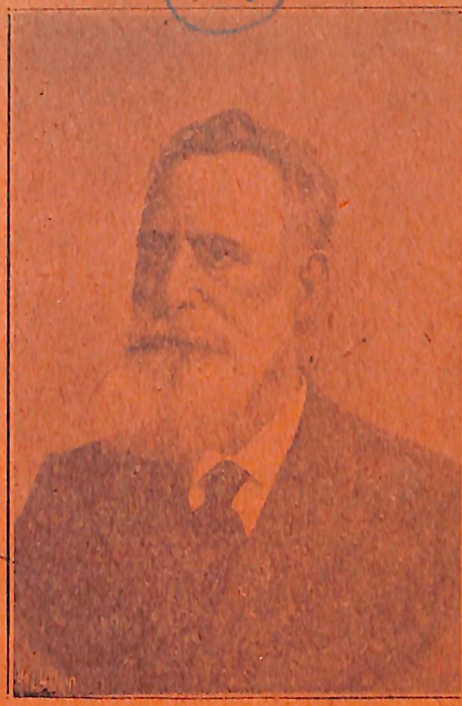
1916

491-99-8

ԼԿ-44

2002

198

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆ

ՈՒՄՈՒՄ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՂԻ

Պատկերաւոր սպրեկտրան

և

ԱՌԱՋԻՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

491.99-8
Ա-44

A P M.
3-820a

491.99-8

Ա-44

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆՑ

ՌԻՍՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԴՈՐ ԱՅԻՔԵՆԱՐԱՆ

Եւ

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ

33-րդ տպագրութիւն

ՄԵԾԵՐԻ ԵՒ ՓՈԳՐԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

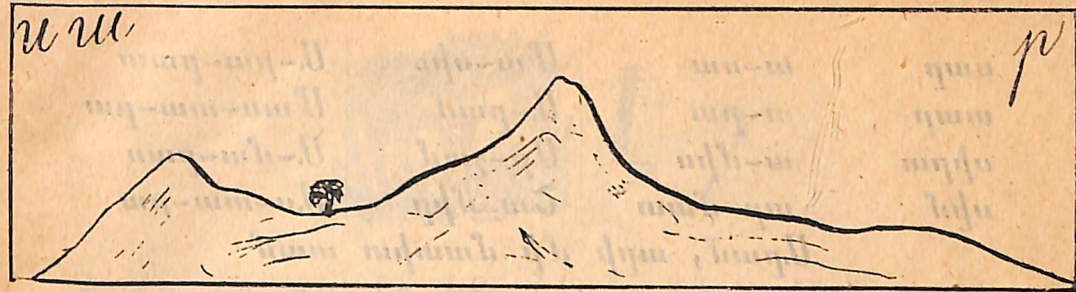
ՄԵԾԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆԻ ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՑԻՉ

Հեղինակի սեփական եւ փոխադրած յօդածների արտատպելու
իրաւունքը վերապահւած է:

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Էլեքտրաշարժ տպարան «ԿՈՒՆՏՈՒՐԱ» Միքայէլեան փող. № 102.

1916

u w p

u w p, u w p, u w w u w p.

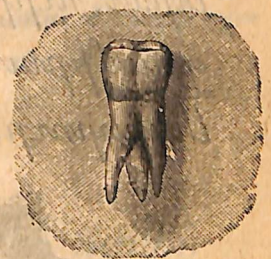
u w w, u w w, u w w u w p.

ա-տամ

մ ւ ա տ

ա-տամ

մ ւ ա տ | տ ա տ | տ ա մ | ա-տ ա մ

շ ի շ

շ ի շ
ի մ
մ ի
մ ի շ տ

շ ա տ
մ ա տ
տ ա տ
տ ա շ տ

մ ա-տ ի տ
շ ա-մ ա մ
տ ա-տ ի
ա-տ ա մ

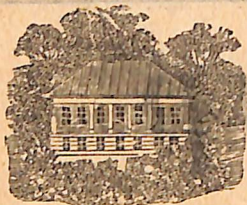
մ ի շ ի շ
մ ի տ ա շ տ
մ ի շ ա-մ ա մ
մ ի մ ա-տ ի տ

15069-ւն

29358-63

սար	ա-սա	Մա-սիս	Ա-րա-րատ
տար	ա-րա	Ա-րամ	Մաս-տա-րա
սիրտ	ա-միս	Ար-շամ	Ա-մա-րաս
սիւմ	ար-մատ	Շա-միր	Աս-տա-րա
Արամ, արի մի մատիտ տամ			

տու ն

տուն շուն մուր նուշ տուր
Ա-րամ, ու-րի-շի նս-տա-րա-նին մի նս-տիր:
Ա-սա-տուր, ա-րի շուտ-շուտ ա-սա—
Տուրասա—տուրասա—տուրասատուր

Ահրամ, ուրիշի նստարանին մի նստիր:
Շամիրամ, մի սիրուն մսարանի ունի:
Աստուր, արի շուտ-շուտ ստա:

կատու մուկ

կա-տու կը-տակ կըրակ կը-տամ ընկ-նիւմ
Մա-կար Ար-շակ կամ-սար նու-նիկ Շու-շիկ

Շամիրամ, արի շուտ-շուտ սաս
Ուշի-Ուշական—Մաստարա
Կամսարի կրակին կասկարա

է 2

է էս էն էի էր էին էիր ասէի ասէիր ուտէի
կու-տէր կա-սէր կը-տա-նէր կը-մա-նէր Ար-միկ
է-մին է-միր Սու-րէն Ար-սէն Կա-րէն

Մ Ի Ն Ա Ս Ի Է Շ Ը

Մինասի էլը մտնում է
էմինի արտը: Էմինը ա-
սում է.

— Է... իշատէր Մինաս,
իշատէր Մինաս... Էլըդ
արտըս ուտում է.

Մինասն իմանում է,

սուս է անում: Էմինը
կըրկնում է իրանը, Մի-
նասը սուս է: Էմինն ա-
սում է.

— Էշ. Էշ, արտս Մի-
նասն է ուտում, արի սը-
րան տար տուն արա:

միմասի էլը

միմասի էլը մտնում է Էմինի արտը:
Էմինը. ստում է. — Է... իշատէր միմաս, իշա-
տէր միմաս... Էշն արտն ուտում է...

միմասն իմանում է, սուս է անում:
Էմինը կրկնում է իրանը, միմասը սուս է
Էմինն ստում է. — Էշ, Էշ, արտս միմասն է
ուտում, արի արտն արա:

ա է ը ու կ մ ն շ ս տ ր
Ա Է Ը ՈՒ Կ Մ Ն Շ Ս Տ Ր

եզներ

մեր կեր սազ կազ ես եմ եկ մեզ ա-զի զի-զի
Նա-զիկ եզ-նիկ Ա-զատ

Արամն ու Արզումանը ընկերներ են.
Նազիկը երկար ու շէկ մազեր ունի:

ԱՐ-ՉՈՒ-ՄԱ-ՆԻ ԵԶԸ

Արզումանը մի եզն ու-
նէր՝ անունը Կարմիր:
Կարմիրն շատ էին սի-
րում Արզումանի տանը

ու նրան կերակրում էին
շուտ շուտ: Նրա մազե-
րը կարմիր էին ու սի-
րուն:

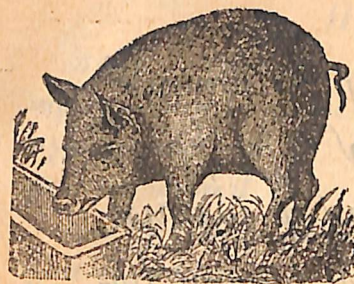
Արարտամանի եղբ.

Արարտամանը մի եղբորն էր՝ անունը Կարմիր:
Կարմիրն սիրում էին շատ Արարտամանի քու-
նը ու նրան կերակրում էին շուտ-շուտ: Նրա
մազերը կարմիր էին ու սիրուն:

Ա Ր Ա Մ Ի Ե Ղ Ը

Արամը եզն ունէր, մի շատ սիրուն եզ.
Սիրուն, սիրուն, մի շատ սիրուն եզ.
Անունը Կարմիր էր. մազերը կարմիր,
Կարմիր, կարմիր, մազերը կարմիր,
Կարմիրն սիրում էին Նազիկն ու Չանին:
Չանին, Չանին, Նազիկն ու Չանին:

խոզ

ոզնի

զոխ ոտ ոստ որ խոտ խոր խոզ մուխ
խակ սոխ ոտ-ներ ոս-կի որս-կան կը-տոր
խը-մոր մո-խիր մո-րել մո-րի մա-խոխ մե-
խակ մա-նու-շակ Սա-րու-խան շի-րա-խա-նա

Սոխն ու սըխ-տո-րը ի-րար շատ են սի-րում:
Սո-խը մէկ է, սըխ-տո-րը՝ երկու:

Մ Կ Ա Ն Խ Ր Ա Մ Ը

Ոզնին շարունակ մըկ-
նիկներ էր որսում ու իր
ողնիկներին կերակրում.
Մի սիրուն մկնիկ մի կա-
տու է տեսնում ու ասում
նրան.

— Մեր տէր ու տիրա-
կան կատու, ոզնին մեզ
կոտորում է, արի ազա-
տիր մեզ:

Կատուն ասում է.

— Եկ իմ կշտին ազատ

ման արի, ես կըսաստեմ
Ոզնուն:

Մկնիկի մէջը տեսնում
է որ կատուն սրում է ա-
տամները, ասում է.

— Իմ սիրունիկ մըկնի-
կըս, Կատուն կըսաստիր ու-
րիշներին, որ մեզ մենակ
կոտորի:

Ու-ու-ո-... զարմանում
է մկնիկը ու շուտ մըտ-
նում է իր տնակը:

Վրկան խրատը

Ոչխարն շարունակ վրկեկներ էր որսում ու իր ոչխակներին կերակրում: Վի սիրուն Վրկակ Վի կարող էր քանակում ու ասում նրան. — Վեր քեր ու քերակյան կարող, Ոչխարն Վեղ կորորում է, արի ապարիք Վեղ: կարողն ասում է. — Եկ իմ կշիռին ապար Վան արի, ես կըստարեմ Ոչխարն:

4

չ ո ը ս

ո չ խ ա ը

խ ա չ

ոչ շը չի չէ չեմ չես չէի չէիր չէր
ինչ ինչու չորս չոր չար չիր չան չիմ
չամիչ ոչինչ չընչին չաչանակ Խա-չա-տուր
Չի-նաս-տան

Չի-նաս-տա-նը մի ուրիշ երկիր է:

Տատիկը Խաչիկին ասում է— Խաչիկ, արի չիր ու չամիչ տամ, կեր:

Ոչխարն ու խողը

Խողը ոչխարի կշիռն արմատներ էր ուտում, ոչխարը տեսնում է նըրան և ասում է.

— Մէրունիկ, ինչո՞ւ խոտ չես ուտում:

— Ես կուշտ եմ, ասում է խողը:

Ոչխարը զարմանում է,

որ խողը կուշտ է: Ասում է.

— Որ կուշտ ես, ինչո՞ւ արմատներ ես ուտում:

— Արմատները անուշ են ու մարսական, չարագ եմ անում, ասում է խողը, որ ամեն ինչ ուտում էր ու իսկի չէր կշտանում:

Ոչխարն ու խոյը

Խոյը ոչխարի կշիռին արմատներ էր ուտում ոչխարը քանակում է նրան և ասում է. — Վերունիկ, ինչո՞ւ խոյը չես ուտում. — Ես կուշտ եմ, ասում է խոյը: Ոչխարը քարանձաւում է, որ խոյը կուշտ է:

Ա Ն Ո Ի Ն Ն Ե Ր

Արմիկ, Արշակ, Նունիկ, Խորէն
Մինաս, Խաչիկ, Անուշ, Սուրէն,
Խաչատուրն ու Աշխէնն ուր են.

Ո ւ ղ տ

Ա ք ա ղ ա ղ Ք ն ա ը

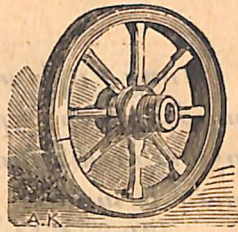
աղ մաղ քաղ քո քոր քեզ քիչ մենք չենք չենք
զենք չաղ տաղ սաղ ուղտ քար-տաշ աղ-քատ

հ ա լ

տ ե ռ ի

ա ն ի լ

հա ահ ահա համ հոտ հաւ կաւ նաւ խաւ արե
տերե և սե խե Սեան Երեան անիւ հաշիւ

Աքաղաղի հրաւերը

Աքաղաղը հարեանի հա-
ւին հրաւիրում է կուտի.
ասում է. արի կուտ
տամ: Հաւը չի հաւատում
ասում է. «Կուտ ունենաս,
քո հաւերին կըտաս».

Աքաղաղը շատ ինքնա-
սէր էր. նա շատ նեղա-
նում է ու կանչում է —

Ու — ու . ու — ... ուտ ու-
նիմ...

Կուկ — րի — կու... կոտ
ունիմ...

Կանչում է քաղաղը
հաւերին, որ կուտ ու-
տեն ու հարեանի հաւը
տեսնի, որ քաղաղը կուտ
ունի:

Միտադարձի երաւերը

Միտադարձը հարեանի հաւին երաւիրում
է կուտի. ասում է. արի կուտ քան կեր:
Հաւը չի հաւատում, ասում է. «կուտ ունե-
նաս, ինչու երաւիրես կը քան»: Միտադարձը շատ
խելամուտ էր. նա ներշնչում է ու կրակում
է իր սուր կուկրիկուն:

գ ո ռ տ

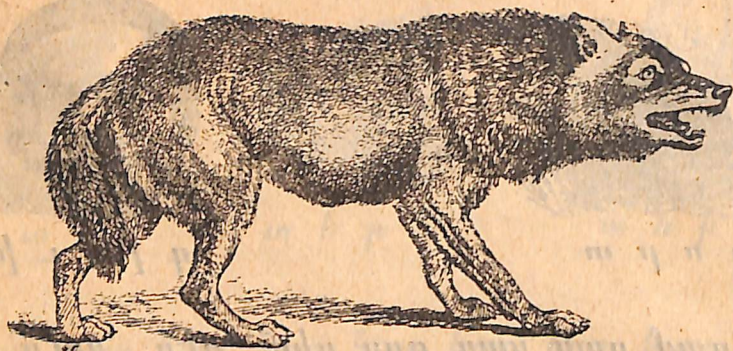
գ լ ու խ

գալ գամ գաս սագ գող գիր գէր սուգ տալ
լալ սալ լալ-կան լը-սել լա-րել գը-րել գը-րող
մը-նալ Գրի-գոր Գէ-որգ Գա-լուստ Լու-սիկ
Մկրտիչը գրել գիտէ: — Գէորգը մի նամակ է
գրել Արամին: — Մինասը գնալու է Երեան: —
Լուսիկը սրել է իր սիրուն մկրատը:

Ա շ ու ղ Գ է ո ռ գ ի խ ա ղ ը

Գրիչ արի մի գիր գրեմ Գալուստին
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Մեր Գալուստը ինքը գրել չգիտէ,
նա ուրիշին գրել տալը լաւ գիտէ:
Գրիչ, արի մի գիր գրեմ Գալուստին,
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Ես Գէորգն եմ, երգել գիտեմ, գիր գիտեմ
Գրել գիտեմ, խաղերս անգիր գիտեմ:
Հիմա կուգեմ մի գիր գրեմ Գալուստին:
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:

Գ ա յ Լ

այլ սայլ այս այն հայր մայր Հայաստան հայ
չայ լայն հայ-ըե-նիք Եսայի այ-րի

Գ ա յ Լ ն ու ա ղ ւ է ս ր

Գայլն ու աղւեսը ըն-
կերենք էին: Մէկ անգամ
Աղւեսն ասում է գայլին.

—Սիրելի գայլիկ. ես մի
հաւատան տեղ գիտեմ
գեղումը, կըգնամ մի քա-
նի չաղ հաւ կընտրեմ, կը-
հանեմ, միասին կուտենք:
Գայլն ասում է.

—Ես հաւի միտ չեմ սի-

րում. ես էլ կըգնամ ոչ-
խարի սուրուն, մի չաղ
ոչխար կընտրեմ, ոչխարի
միտը շատ համեղ է:

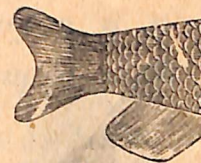
Աղւեսը գնում է հաւի,
խիկ գայլը - ոչխարի, Աղ-
ւեսը մի հաւ է գողանում
խիկ գայլին շնորք տեա-
նում են և հասնում ու մի
լաւ զըզ-զը-գում:

Գայլն ու աղւեսը

Գայլն ու աղւեսը ընկերներ էին: Մէկ ան-
գամ աղւեսն ասում է գայլին. - Միտի գայ-
լիկ, ես մի հաւաքում քեզ գիտեմ գեղումը,
կըգնամ մի քանի չաղ հաւ կընտրեմ, կը-
հանեմ, միասին կուտենք:

ն ա պ ա ս տ ա կ

պ ո չ

կ ա պ ի կ

պատ կապ պաս պար պաղ պոչ պինչ պարապ
պապիկ պատիւ պատանի պէտքական պապական
պէտք պարան պարոն այսպէս այնպէս պակաս

Նրա՛նքն ու Նրա՛նքն

Ես մի նաւակ պիտի գրեմ հայրիկիս, -
ասում է Նրա՛նքն. - ինչպէս կըգրեմ, իս-
նի որ բոլոր գրերը կըգրեմ, հայրսնում
է Նրա՛նքն: - ինչպէս որ գրեմ, այնպէս էլ
կըբաւե, պարտաւսումնում է Նրա՛նքն:
Իսկի դրանից, ինչ գիր որ կըգրեմ, ես
կըստիմ եմ նրա քեզ մի իսկ դէպ:

Աշխատասէր Պետրոսը

Պետրոսը ու-սում-նա-
րա-նի աշակերտ էր: Նա
գիշերը գիր շատ էր գրում
լամպի լուսումը: Մի գի-
շեր էլ ասում է մայրը:

Պետիկ, մատաղ, հերիք
է ինչքան որ գրել ես, էլ

մի գրել. լամպի լուսումը
երկար չեն գրել, աչքերի
համար լաւ չէ: Պետրոսը
պատասխանում է.

—Մայրիկ, քիչ էլ սպա-
սիր, այս ընկերս կաւար-
տեմ:

բ ա դ

դ ա ն ա կ

բ ու

բադ բակ բան դա դու դաս գող սարդ մարդ
զարդ բարի բերան բու դեզ դանակ Դերենիկ
Բաղալ Բարսեղ Դանիէլ Դերբէնդ Բագրատ

Ա ւ ե տ ի ս

Մելքոն, Գասպար և Բաղդասար, աւետիս.
Շատ պլպլւան մի աստղ տեսան, աւետիս.
Երբ աստղի հետ մի տեղ հասան, աւետիս.
Մի խոր ու լայն քարայր մըտան, աւետիս.
Այնտեղ գտան Սուրբ Մայրիկին, աւետիս.
Ամենասուրբ Մանուկ գըրկին, աւետիս.
Շատ պարգևներ տըւին Նըրան, աւետիս.
Ոսկի, կընդրուկ շատ պատւական, աւետիս.

ց ա ն ց

կ ա ց ի ն

կաց լաց ցեց բաց բայց այց ցաւ ցանք ցախ
ցեխ ցամաք ցորեն ցերեկ գրեցի գրեցիր գրեց
գրեցինք գրեցիք գրեցին գնացի գնացիր գնաց

ա ե է ը ի ո ու այ բ գ դ զ լ խ կ հ ղ մ ն
շ շ պ ս տ ր ց ք

Ա ե է Ը Ի Ո ՈՒ ԱՅ Բ Գ Դ Զ Լ Խ Կ Հ Ղ Մ
Ն Շ Զ Պ Ս Տ Ր Յ Ք

Աշխատարար Այտարար
Այտարար ուսումնարանի աշակերտ էր։ Նա
գիշերը գիր լսար էր գրում լատինի լատինը։
Մի գիշեր էլ ստում է մայրը - Այտարիկ, մա-
յրադ, հերիք է ինչիսն որ գրեց ես, էլ մի գրիչ
լատինի լատինը երկար չեմ գրիչ, ապերի հա-
մար լաւ չի։

Արմիկն ու Արշակը

— Ես մի նամակ պիտի
գրեմ հայրիկիս, — ասում
է Արմիկը։

— Ի՞նչպէս կըգրես, քա-
նի որ բոլոր գրերը չըգի-
տես, հարցնում է Արշակը։

— Ինչքան որ գիտեմ, այն-
քանն էլ կըբաւէ, պա-
տասխանում է Արմիկը։
Բացի դրանից, ինչ գիր որ
չըգիտեմ, ես կարող եմ

նրա տեղ մի խաչ դնել։
Դիցուք՝ պիտի գրեմ տեա-
րակ, բայց ը գիրը չըգի-
տեմ, ես կըգրեմ տետրակ
կամ Մարգարիտ՝ կըգրեմ
Մադգադիտ։

— Հասկանում եմ, այդ
կարելի է։ Չէ, դու շատ
լաւ ասեցիր. ես էլ էգուց
իմ մայրիկին կըգրեմ նա-
մակ։

Լ Բ ա ց ն Ե Լ

Մա+կոս. Գարե+ին, Մա-
նու+ակ. Սար+իս. Մի-
+աս. Ծաղիկ+. Կիրա+ոս,

Մկր+իչ. վարժապ++ . ա-
ւել++++. եկեղ++++.
Կարա+++ Մարտի++++:

ո վ

կ ո վ

վ ա ր դ

ով կով սով հով գով վար վատ վաղ վիշ վուշ
տարով բարով սարով քարով տանով տեղով
Վան Վահան Վարդան Վարդուհի Վաղինակ

ծ ա ո

առ տառ ծառ առած ծռած ծռմռած սառած
մեռած ծիծեռնակ բառ բառով տառով աստառ
պայծառ կայծակ կուռը գուռը նուռը Ռոստոմ
ծուռը խառը գառը սառը ամառը ռամիկը ձեռը
Աստուած Աստուածածին Աստուածային Ծատուր

թիթեռ

Թաթ Թուր Թուր կաթ Թռչուն երկուշաբթի
երեքշաբթի չորեքշաբթի հինգշաբթի ուրբաթ
շաբաթ կիրակի

Թիթեռի թևերը շատ բարակ են լինում:
Թամարը երկու կթոց թուզ է բերել:
Թամարի հայրը գնացել է Թաւրիզ:
Թոմասի տանը շատ թուրքեր կան:

Գ ա ո ն ո ւ կ

Մի լար գառնուկ սիրա-
կան,
Պըստիկ տղի դու նման.
Կըզայ մայրըդ, հետը շատ
Կըբերէ քեզ անուշ կաթ:

Շ ո ւ շ ա ն

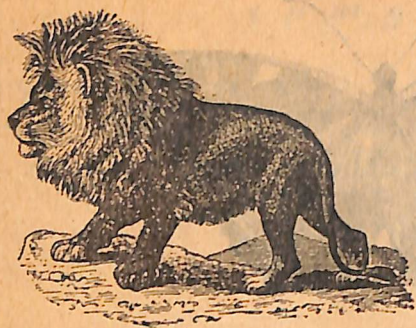
Իմ սպիտակ թերթերում

Մեղու, բզեզ և թիթեռ
Կարող են հանգիստ գտնել
Իբրև ազնիւ զեռուններ:

Կ ո ո ւ ն կ ն Ե ր

Կը՛ռ, կը՛ռ կըռ-կըռան,
Կըռունկները հա թըռան,
Կըռունկների թևի տակ
Եկաւ ամառ մեր դռան:

29758-67

ա ո ի ւ ծ

ս կ ի ւ ո

Իւր իւղ գիւղ շիւղ բիւրեղ Կիւրեղ աղբիւր միւս
հիւսիս արիւն հարիւր ծերութիւն գերութիւն
գիտութիւն ծուլութիւն պատմութիւն գրութիւն
տէրութիւն պետութիւն

Առիւծը գազան է. նա գազանների թագա-
ւորն է: Սկիւռը կրծող կենդանի է. նա գիտէ
մագլցել ծառերի վրա: Արծիւը թռչուն է. նա
գիշատիչ է և թռչունների թագաւորն է:

Արշակի նամակը

Սիրելի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել
ու կարդալ: Տես ահա նա-
մակ եմ գրում քեզ, որ
կարդաս և ուրախանաս:
Ես դեռ բոլոր գրերը չը-
գիտեմ: Երբ որ բոլորը սո-
վորեմ, աւելի շուտ-շուտ
կըգրեմ: Հիմա այսքանս
բաւական է:

Հայրիկիս ասա որ գը-
րելու տետրակներ շատ
առնէ: Մեզանում շատ
գրել են տալիս, շարու-
նակ գրում ենք ու գրում:
Առաջ մեր գրածն ենք
կարդում և ապա տպածը:
Ցտեսութիւն, մայրիկ:
Քո Արշակ:

ե դ ջ ե ր ու

ջ ո ր ի

Քաջ եղինջ ահանջ շրկիր շողաց Զաւահիր

Նորշակի նամակը:

Միտլի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել ու կարդալ. Մես-
սիս նամակ եմ գրում քեզ, որ կարդաս
և ուրախանաս: Ես դեռ բոլոր գրերը
չգիտեմ: Երբ որ բոլորը սովորեմ, աւելի
շուտ-շուտ կըգրեմ: Տիմա այսքանս
բաւական է:

Տայրիկիս ասա որ գրեցու քերականներ
շարք առնէ: Մեզանում շարք գրել են քա-
լիս, շարունակ գրում ենք ու գրում:
Նոսազ մեր գրածն ենք կարդում և
ապա կարդում ենք քրքրածը:

Մտրեսութիւն, մայրիկ.

Քո Նորշակ:

Ա ռ ա ծ ն ե ռ

Արիւնն արիւնով չեն լւանալ, արիւնը ջրով
կըլւանան: Զուրն իր գնացած տեղովը կերթա:
Մի աման ջուր, ով ուզի՝ տուր: Զաղացն իր ա-
սածը կանի, չանչախի գլուխը կըցաւի:

Ընկերասէր եղջերուներ

Մի ծաղկաւէտ և խոտառատ
սարի վրայ արածում էին երկու
եղջերու: Նրանցից մէկը մի քա-
նի խոտ ու ծաղիկ պոկեց և

միւսին տըլաւ՝ ասե-
լով.

— Ընդունիր, եղ-
բայր, այս խոտը, թէեւ
սա ոչ մէկիս պակաս
չէ:

— Շատ և շատ շնոր-
հակալ եմ, պատաս-
խանեց միւսը, ինչո՞ւ
չըշահենք մէկ մէկու
սիրտ, թէկուզ մեզ
անպակաս սարի ա-
ռատ խոտով:

փ ի ղ

փայտ փայլ փող թուփ քափ փակ տափ չափ
ծափ լափ ափ փափա փափախ փառք փափազ

Փղին ասում են փիլ: Փիղը շատ փառահեղ
կենդանի է: Փղերը շատ կատաղի են լինում
երբ որ բարկանում են:

Կ ա տ ու

Կատուն եկաւ, փիսիկ, փիսիկ,
Հազար նագով, ինչպէս հարսիկ.
Դունչը սրբեց թաթիկներով,
Մազը սանդրեց շանչիկներով,
Կատու, կատու, է՛ր ես տրտում,
Թէ՛ մկներն են հիմա արթուն:
Կատուն ասեց—միա՞ծ միա՞ծ
Այսինքն թէ՛ այո՛, այո՛:

Մ ա ն ու շ ա կ

Կապոյտ գլխով, կանաչ ոտով
Ես ծաղիկ եմ անուշ հոտով
Թէեւ տունկս փոքրիկ է, ցած.
Թփերի տակ միշտ թաք կացած
Բայց իմ փունջս ամենի տան,
Թէ աղքատի, թէ մեծատան,
Իբրեւ գարնան առաջին զարդ
Կարէ տեսնել ամեն մի մարդ.
Ես եմ սիրուն գարնան գուշակ,
Իմ անունըս է մանուշակ:

բ ո յ ն

բ ա ժ ա կ

Ժամ կուժ ուժ ուժեղ ուժով այժմ բաժակ ժամ

Իմ ժամացոյցս շատ ուղիղ է
բանում: Ժամացոյցն ունի երկու
սլաք, մէկը ցոյց է տալիս ըոպէն
իսկ միւսը՝ ժամը: Ժամը ցոյց տուող
սլաքը փոքր է, իսկ ըոպէն ցոյց տը-
ւողը—մեծ:

ԾԻՏԸ ԵՒ ԲԱԶԻՆ

Ծիտը ծառին ծըլւելում է.
ծիւ, ծիւ, ծիւ...
Բազէն գլխին պըտըտում է
վնւյ, վնւյ, վնւյ...
Ծիտը լըռեց, ծիտը վախեց,
վնյ, վնյ, վնյ...
Բազէ, թըռռ, բազէ, թըռռ...
հնյ, հնյ, հնյ...
Բազէն թըռաւ, բազէն փախաւ,
Ինչ լաւ էլաւ, հէ, հէ, հէ...

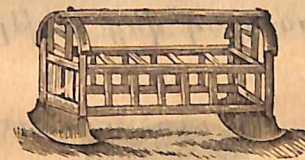
ՃԱՆՃ

Ճանճ ճանգ կարճ ճրագ ճիտ ճիճու արճիճ
ճախարակ ճարտար անճար հաճար ճեմարան
ճառագայթ ճահիճ

Ճրագը իր տակին լոյս չի տալ:
Պտղատու ծառը ճղները կախ կըզցի:

ՃՈԼԿ ՃԻ

ՕՐՕՐՈՂ

ձի օձ օր օղ օղ ձոր ձագ ձայն ձօղ ցօղ ձիւն
ձեղ ձեռք ձէթ ձմեռ ձմերուկ տանձ խնձոր

Անձրե օրը հաւերին ջուր տըւող շատ կլինի:
Մի ծաղկից օձը թոյն է շինում, մեղուն—մեղր:
Օձի գլուխը որ ցաւի, կըտանի ճանպուժը կըզնի:
Օձն առաջ իր տաքացնողին կըկծի:
Խօսքը մերը, տունը մերը:

Նոր տարու երգ

Արի դու արի, քո գալըդ բարի,
 Միրուն նոր տարի, նոր օրեր բեր մեզ:
 Ձիւն տուր սարերին, անձրև՝ արտերին,
 Կարկուտը չարին, զով արևը՝ մեզ:
 Անթուփ ծաղիկից, աններկ կարմրուկից,
 Բարի ցաւերից ազատ պահիր մեզ:
 Մայրական գթով, գրկաբաց ձեռքով,
 Ուրախ ժպիտով ան քո գիրկը մեզ:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 մէկ երկու երեք չորս հինգ վեց եօթը ութ իններ տասը

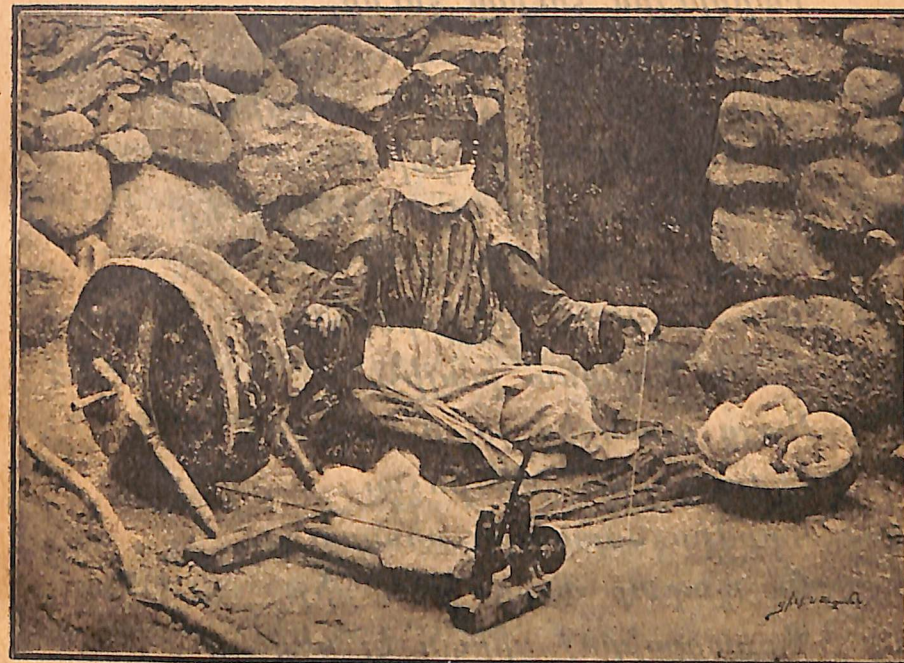
առաջին
 երկրորդ
 երրորդ
 չորրորդ
 հինգերորդ

վեցերորդ
 եօթերորդ
 ութերորդ
 իններորդ
 տասներորդ

ե օ թ ը

եօթ տասներեօթը քսաներեօթը եօթանասուն
 արդեօք կարծեօք եօնջա եօրդա գեօլ

Ճախարակի երգը

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Մանիր սպիտակ մալանչներ,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:
 Ձէթ եմ ածել աղանջներդ,
 Նոր շինել եմ շրտըւիկ,
 Դէհ, շուտ շարժիր լաջն թիւերդ,
 Ոստեր շինիր սըրուլիկ:
 Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Լիսեռնիկդ պըտըտիր,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
 Իլկիդ վրա փաթաթիր,
 Տիգրանիկս գուլբա շունի,
 Հանդ է գնում ոտաբաց

Գաբրիէլըս շուխա շունի,
 Միշտ անուժ է սուգ ու լաց:
 Զըւալ շունինք, չաթու շունինք,
 Ոչ սամոտէն, ոչ պարան,
 Այսպէս աղքատ դեռ եղած չենք,
 Կըտըրւել է ամեն բան:
 Դեռ հարս էի որ գործեցի
 Քանի կարպետ խալիչա,
 Բայց դրանցից շուտ զրկւեցի,
 Հիմա շունիմ մի քեզա:
 Կարմիր օրըս երբ սեւացաւ
 Եւ պարտք մնաց, թէեւ քիչ,
 Պարտատիրոջ սիրտն էլ սեւացաւ,
 Եկաւ տարաւ ամեն ինչ:
 Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Մանիր սպիտակ մալանչներ,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Փ ա յ տ օ ն

Փուրգօն Փրանսիա Աֆրիկա

Ե ա, Ե ա

բարութեան չարութեան հետեւեալ ստորագրեալ
 ստորագրեալ պաշտօնեա քրիստոնեա միմեանց
 լուսնեակ որդեակ հոգեակ Եաղուբեան Գեան-
 ջեցեանց Եսայեանց Կարապետեան

Որդեակ, լսիր հօրըդ խրատը:—Արմիկ, հո-
 գեակս, չարութիւն մի անիր:—Երեխէք, մի կըռ-
 ւէք միմեանց հետ:

յ հնչուժ է ինչպէս հ

յոյս յոյն յարդ յարգ յարկ յիշատակ յիշել յանկարծ
 յայտնի յատակ Յիսուս Յակօբ Յովսէփ Յարութիւն
 յունւար յունիս յուլիս յիսուն յաճախ յաջորդ յօժար

յ անձայն

Տղայ երեխայ ընծայ հսկայ արքայ ճանպայ օրւայ
 տարւայ վրայ արեղայ առօրեայ: (Նա) գայ տայ լայ
 կայ գնայ մնայ աղայ կարդայ:

Եօտաձայն

հայ վայ չայ փայ Նոյ հայր մայր վայր ծայր գայլ սայլ
 փայլ ալլ բայց այծ լոյս բոյս կոյս քոյր

վերացած

սա դա նա սրա դրա նրա ահա հիմա (դու) ասան աղան
 արան կարդան ինդան գնան մնան (օտար բառեր և յատուկ
 անուններ) խաթա բալա մաշա բօշա ուստա Յուդա
 Երեմիա Իտալիա Ասիա Ասիա Աֆրիկա Ամերիկա

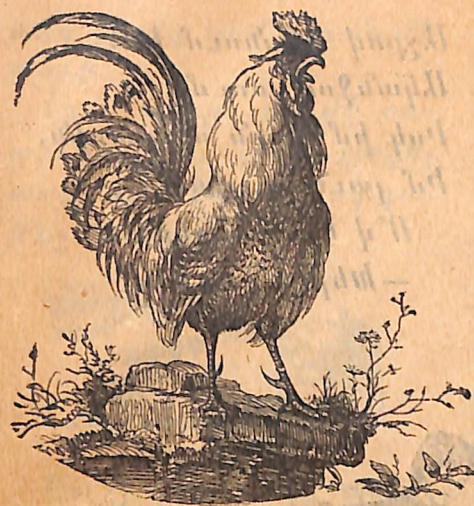

այբուբեն սովորական կարգով

ա բ գ դ ե զ է լ թ ժ ի լ խ ծ կ հ ձ ղ ճ մ
յ ն շ ո չ պ ջ ռ ս վ տ ր ց լ փ ք հ օ ֆ

Ա Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ժ Ի Լ Խ Ծ Կ Զ Դ
Ճ Մ Յ Ն Շ Ո Չ Պ Ձ Ռ Ս Վ Տ Ր Յ Ի Փ Ք
Օ Ֆ

ա ա, բ բ, գ գ, դ դ, ե ե, զ զ, է է,
ը ը, ր ր, ժ ժ, ի ի, լ լ, խ խ, ծ ծ, կ կ,
հ հ, ձ ձ, ղ ղ, ճ ճ, մ մ, յ յ, ն ն, շ շ,
ո ո, չ չ, պ պ, ջ ջ, ռ ռ, ս ս, վ վ, տ տ,
ր ր, ց ց, լ լ, փ փ, ք ք, հ հ, օ օ, ֆ ֆ,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Ա Ք Ա Ղ Ա Ղ

Աքաղաղը կանչում է. —

Ծուղրուղո՞ւ...

Ղու — ղու — ղու...

Պառաւնանը զարթնում է.

Տա — տա — տա...

Պա — պա — պա...

Աքլար ինչո՞ւ կանչեցիր,
ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր,

Ախ դու — դու,

Այ ջու — ջու...

Ախ նանի, ջան նանի,
Մեզ մի վեր կացրի.
Թող մի քիչ էլ մընանք,
Քրնից լաւ կշտանանք,
Աքլարը շուտ է կանչում,
Աքլարը չի ամանչում:
Այ աքլար վայ աքլար,
Դու աղւէսի փայ աքլար,
Ինչո՞ւ վաղ վաղ կանչեցիր,
ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր,

Ախ դու — դու,

Այ ջու — ջու...

Ժամից բարձր, քնից
քաղցր ոչինչ չկայ... երե-
խի համար:

ԽԵԼՕՔ ԳԼՈՒԽԸ

Բերանն ասեց. — Ես ա-
մեն ինչ կուտեմ կըխումեմ:

Գլուխն ասեց. — Հը՛մ...

Լեզուն ասեց. — Ես ինչ
ուզեմ, կասեմ կըխօսեմ:

Գլուխն ասեց. — Հը՛մ...

Ձեռներն ասեցին...

— Մենք ամեն ինչ կըշի-
նենք, կըքանդենք:

Գլուխն ասեց. — Հը՛մ...

Ոտներն ասեցին.

— Մենք ամեն տեղ կեր-
թանք, ման կըգանք:

Գլուխն ասեց. — Հը՛մ...

Բերանն ու լեզուն, ձեռ-
քերն ու ոտներն ասեցին
գլխին:

— Ինչո՞ւ ես «հը՛մ» ա-
նում:

Գլուխը պատասխանեց.

Ինչ անէք չանէք, առաջ
ինձ պիտի հարցնէք:

Ոտներն ու ձեռները
կուչ եկան, բերանը մնաց:

բաց, իսկ լեզուն կակա-
զելով ասեց.

— Հա... ըղըղորդ է ա-
սում գրգրլուլուխը...

Ոտքով ման եմ գալիս,
Ձեռքով աշխատում,

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՏԻՆԻՐ

Արև, արև, եկ, եկ,
Նախշուն քարին վէր եկ.
Նախշուն քարին տիտիկ*)

արա,
Մեր ոչխարին մտիկ արա,
Մեր ոչխարին մտիկ արա,
Իսկ գառներին ճիտիկ*)

արա,
Որ գայլը գայ՝ տուտիկ*)
արա:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Արև, արև, եկ, եկ:
Զիզի քարին վէր եկ,
Սև-սև ամպեր հեռացէք.
Արևին ճանպա տըւէք

*) Մանկական բառեր են—տիտիկ արա=նստիր: ճիտիկ արա=գրգրի: Տուտիկ արա=ծեծիր:

Աչքով տեսնում եմ.

Ականջով լսում.

Իսկ իմ չարն ու բարին,
Իմ լաւն ու վատը

Ո՞վ է իմանում.

— Խելօք գլուխս:

տեղ գրանք դէմ առան մի
առւի:

Լուսն ասեց. Ես մի ու-
տիւնով կարող եմ թռչել
առւի միւս կողմը, իսկ դու
ինչ կանես:

— Ես էլ կարող եմ ցա-
կել. ասեց Մըջիւնը:

Լուսն կուշ եկաւ բոլոր
ուժը հաւաքեց ու յան-
կարժ թռաւ տուրի միւս
կողմը: Մըջիւնը նոյնպէս
բոլոր ուժը հաւաքեց
ցատկեց ու ընկաւ առուն:
Նրա բախտիցը ջրի մէջ
մի թուփ խոտ կար բը-
սած, ընկաւ խոտի վրա
և խեղդելուց ազատեց,
բայց տեսաւ որ չըպիտի
կարողանայ ցատկել միւս
կողմը կանչեց Լուսն եղբո-
րը և ասեց.

Միրելի եղբայր, ջուրը
կրմեծանայ ու ինձ կը-
խեղդի, մի ճար արա, այս
փորձանքիցն ինձ ազատիր:
Լուսն թռչկոտելով հա-
սաւ խոզին ու ասեց.

Խոզիկ-խոզիկ մազիկ
տուր, մազից շինեմ մի
պարան, պարանը գցեմ
առուն, Մըջիւն եղբորս
ազատեմ:

Խոզը պատասխանեց. —
Եթէ ինձ համար կաղին
կըբերես...

Լուսն թռչկոտելով հա-
սաւ կաղնի ծառին ու ա-
սեց.

Կաղնի—կաղնի, կաղին
տուր, կաղինը տամ խո-
զիկին. խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բորս ազատեմ:

Կաղնին պատասխանեց. —
Եթէ ագռաւին իմ վրայից
կըքշես...

Լուսն թռչկոտելով ագ-
ռաւին հասաւ և ասեց.

Ագռաւ ագռաւ, կաղ-
նուն թող, կաղնին ինձ
կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկին ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բօրս ազատեմ:

Ագռաւը պատասխանեց.
— Եթէ ինձ համար հաւի
ձագիկ կըբերես...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ հաւին և ասեց.

Հաւիկ—հաւիկ, ձագիկ
տուր, ձագիկը տամ ագ-
ռաւին. ագռաւը քաշւի
կաղնուց, կաղնին ինձ կա-
ղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան պարանը գցեմ
առուն, Մըջիւն եղբօրս
ազատեմ:

Հաւը պատասխանեց.
— Եթէ ինձ համար կուտ
կըբերես...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ ցորնահորի մօտ և
ասեց.

Հորիկ—հորիկ, կուտիկ
տուր, կուտիկը տանեմ

հաւին տամ, հաւիկը ինձ
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշ-
ւի կաղնուց, կաղնին ինձ

կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բօրս ազատեմ:

Հորը պատասխանեց.
— Եթէ մուկը ինձանից
կըհեռացնես...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ մկանը և ասեց.

Մուկիկ—մուկիկ, ինձ լսի,
ցորնի հորին մի դիպչիւր,
որ հորիկին ինձ կուտիկ
տայ, կուտիկը տամ հա-
ւիկին, հաւիկը ինձ ձա-
գիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշ-
ւի կաղնուց, կաղնին ինձ
կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան պա-

րանը գցեմ առուն, Մըր-
ջիւն եղբօրս ազատեմ:

Մուկը պատասխանեց.

— Եթէ ինձ կատուից կա-
զատես...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ կատին և ասեց.

Կատուիկ—կատուիկ, թող
մուկին, մուկը քաշւի հո-
րիցը, որ հորիկին ինձ կու-
տիկ տայ, կուտը տանեմ
հաւին տամ, հաւիկը ինձ
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշւի
կաղնուց, կաղնին ինձ կա-
ղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գցեմ
առուն, Մըջիւն եղբօրս
ազատեմ:

Կատուն պատասխանեց.
— Եթէ ինձ համար կաթ
կըբերես...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ կովին և ասեց.

Կովիկ կովիկ, կաթիկ
տուր, կաթը տանեմ կատ-
ւին տամ, կատուն մու-
կին չըդիպչի, մուկը քաշ-
ւի հորիցը, հորիկը ինձ
կուտիկ տայ, կուտը տա-
նեմ հաւին տամ, հաւիկը
ինձ ձագիկ տայ, ձագիկը
տամ ագռաւին, ագռաւը
քաշւի կաղնուց, կաղնին
ինձ կաղին տայ, կաղինը
տամ խոզիկին, խոզիկը
ինձ մազիկ տայ, մազից
շինեմ մի պարան, պարա-
նը գցեմ առուն, Մըջիւն
եղբօրս ազատեմ:

Կովը պատասխանեց.

— Եթէ ինձ համար խոտ
կըբերես:

Լուն գնաց դաշտից մի
խորոմ խոտ քաղեց, տա-
րաւ կովին տըլաւ:

Կովը նրան կաթ տըլաւ,
կաթը տըլաւ կատին,
կատուն հաշտեց մկան
հետ, մուկը հորին չըդի-
պաւ, հորը լըւին կուտ
տըլաւ, կուտը տարաւ

հաւիկին, հաւը նրան ձագ
տըւաւ, ձագը տարաւ ագ-
ռաւին, ագռաւը թռաւ
կաղնուց, կաղնին էլ կա-
ղին տըւաւ, կաղինը խո-

ղին տըւաւ, խոզիկը մի
մագ տըւաւ, մագիցը պա-
րան շինեց, պարանը կա-
մուրջ գցեց, մըջիւն եղ-
բօրն ազատեց:

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԵՐԳ

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այգին.

Գնացին, տեսան՝ այծն է կերել այգին:

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այծը.

Գնացին, տեսան՝ գայլն է կերել այծը:

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել գայլը.

Գնացին, տեսան՝ սուրն է կերել գայլը:

Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել սուրը.

Գնացին, տեսան՝ ժանգն է կերել սուրը:

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել ժանգը.

Գնացին, տեսան՝ իւղն է կերել ժանգը:

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,

Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել իւղը.

Գնացին, տեսան՝ մուկն է կերել իւղը:

Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել մուկը.

Գնացին, տեսան՝ կատուն է կերել մուկը:

Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,

Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել կատուն:

Գնացին, տեսան՝ հարսն է տարել կատուն:

Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,

Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել հարսը:

Գնացին, տեսան՝ փեսան է տարել հարսը:

Փեսան ու հարսը, հարսն ու կատուն,

Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
Այծն ու ալգին:

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել փեսան.

Գնացին, տեսան՝ Տէրն է տարել փեսան:
Տէրն ու փեսան, փեսան ու հարսը,
Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,
Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,
Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու ալգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Օհանն ու Վանին հանե-
լուկներ էին առաջարկում
միմեանց: Հեշտ հանելուկ-
ները երկուսն էլ գտնում
էին, իսկ զժլարի համար,
որ հէին կարողանում գրտ-
ներ, զանազան քաղաքներ
էին ընծայում առաջար-
կողին, որ նա բանայ հա-
նելուկը: Ահա օրինակ.

— Վանի, արա ասա.
այն ի՞նչն է, որ դուրսն
արծաթ է, մէջը ոսկի.

— Գիտեմ, այդ ձուկն է,
որ դուրսը սպիտակ է,
ներսը դեղին: Հիմա ես
հարցնեմ.

— Անշուր ջաղաց, անկը-
րակ բաղարջ. այս ի՞նչն է:

— Այդ մեղրահացն է:
Դէ հիմա ես հարցնեմ:

— Այն ինչն է ի՞նչ՝—
Տակը քար է՝ քար չէ՝ վը-
րան քար է՝ քար չէ՝ խոտ
կուտի՝ կով չէ, ձու կածի՝
հաւ չէ...

— Սպասիր մտածեմ,
Ինչպէս թէ «վրան քար
է», այդ ես լաւ չեմ հաս-
կանում:

— Ի՞նչ կայ այդտեղ չը-
հասկանալու: Վերե ու
ներքե, կամ տակն ու գը-
լուխը, կամ փորն ու քա-
մակը քար է բայց քար չէ:

— Յետո՞յ, համ խոտ է

ուտում, համ էլ ձու ա-
ծում:

— Այո, այո, էլ մի եր-
կարացնիլ, կամ թէ չէ, մի
լաւ քաղաք տուր, ասեմ:

— Շատ լաւ, Երևանը
քեզ:

— Երևանը շոգ է, չեմ
ուզում:

— Ալեքսանդրապոլ, Նու-
խի, Շամախի, Բաքու,
Հոբա:

— Ձեմ ուզում, չեմ ու-
զում, չեմ ուզում...

— Ապա ո՞րն ես ուզում...

— Թիֆլիսը:

— Օհօ, ինչ ախորժակ
ունիս... Թիֆլիսը չեմ
տալ:

— Իմ ուզածը Թիֆլիսն
է. չես տալ, ես էլ չեմ ա-
սիլ:

— Այդ ի՞նչ հանելուկ է,
որ ես դրա համար Թիֆ-
լիսը քեզ տամ, կարժե՞
միթէ: Դէ լաւ, քեզ լինի:

— Դէ լսիր առաջ: Ու-
տեմ, խմեմ՝ Թիֆլիս. հագ-
նեմ, մաշեմ՝ Թիֆլիս, ես

մի քահլան ձի նստեմ, դու
մի լղրիկ ջորի, ես ու-
տեմ մածուն ու կաթ,
սերն երեսին, իսկ դու...

— Դէ, բաւական է, ասա,
եթէ ոչ՝ Թիֆլիսը յետ կը-
խլեմ:

— Կրիան է կրիան: Այն
որ կանգնում ենք վրան,
որ մեզ տանի պապոնց
տուն, և ասում ենք...
«Կօրա, կօրա, պապոնց
տուն»...

— Դու էլ բան ասեցիր...
Պապոնցս տունը ես վա-
զելով եմ գնում և ոչ թէ
կրիայի քայլերով: Բայց
ճիշտ է, որ նա քարի պէս
պինդ պատեան ունի, ու
համ խոտ է ուտում, համ
էլ ձու է ածում: Բայց
Թիֆլիսը շատ է դրա հա-
մար, դու թանգ ծախե-
ցիր...

ՄՐՏԱՅԱԻ ԱՂԶԻԿ

Մի փոքրիկ աղջկայ
մայրը հիւանդացել էր և
բժիշկը մի դառը դեղ էր
տրւել խմելու: Աղջիկը

տեսնում է, որ մայրը
զրզւելով է խմում դեղը
ասում է.

— Մայրիկ, թող ես խը-
մեմ քո փոխարէն:

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ

Արեգակը դուրս է եկել պսպղալով,
 Շողբը հերթից ներս է ընկել շողշողալով.
 Ծիար ծառին կըչկչում է ծըլւըլալով.
 Ձորումն առուն քըչքչում է վըշվշալով.
 Ծոյլ տղայի քունն է տարել խըռմփալով,
 Կօշիկները շունն է տարել մոմռալով:

Տիրեց պաշարանս

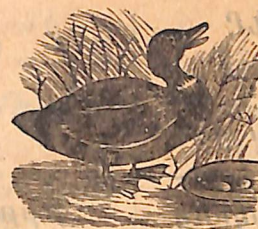
Ես ապրիս քանտուս եմ, ապրանքս լսում,
 Կիսիս ես առնում, յայտնիս ծաղկում
 Իսկ ցուրտն ու քաղցը կոշտն ու կակուղը
 Ինչո՞ւ եմ պղծւմ.— Ինչո՞ւ մարմնովս եմ շօշափում:

Հ Ի Ն Գ Ձ Գ Ա Յ Ա Ր Ա Ն Ք

Ես աչքով տեսնում եմ,
 Ականջով լսում,
 Քթով հոտ եմ առնում,
 Լեզվով ճաշակում,

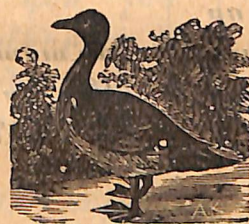
Իսկ ցուրտն ու տաքը, կոշտն ու կակուղը
 Ինչո՞ւ եմ զգում,

— Բոլոր մարմնովս եմ շօշափում:

Բ Ա Դ

— Բադիկ—բադիկ, կարմիր թաթիկ,
 Ո՞ւր ես գնում կամաց—կամաց,
 Ձագուկներդ չորս կողմդ առած.
 — Ես գնում եմ ջուր գտնելու,
 Ձագուկներս լըւանալու.
 Ձագուկներըս մաքուր—մաքուր,
 Իսկ ծոյլ տղայքն են անմաքուր:

Ս Ա Գ

Սագիկ մագիկ, իմ սիրունիկ,
 Ես քեզ կըտամ քաղցը կուտիկ.
 Որ դու ուտես շուտ մեծանաս,
 Ուրախ ապրես զըւարճանաս:

Երբ մեծանաս, մեծ սագ դառնաս,
 Ես կըխնդրեմ իմ մայրիկիս,
 Որ նա ժողէ քո փետուրներ
 Եւ ինձ համար շինէ բարձեր:

ԱՂՔԱՏԱՍԷՐ ՇՈՒՆԸ

Շունը պահպանում էր իր տիրոջ տունը: Նա տեսաւ մի մուրացկան բակումը կանգնած, սկսեց վրան հաչել:

— Սիրելի, ասեց աղքատը, բարի եղիր և խղճա ինձ, ահա երկու օր է ոչինչ չեմ կերել:

— Ես էլ նրա համար եմ հաչում, որ տանեցիք լըսեն ձայնս և քեզ բաժին բերեն. ասեց շունը:

— Եթէ այդպէս է, խընդրեմ ըռելքդ դէպի տունը դարձնես և այնպէս հաչես, ասեց աղքատը, որ տնապահ շանը աղքատասիրութեանը չէր հաւատում:

ՀԷՔԻԱԹԱՍԷՐ ԵՐԵՒԷՔ

Ձմեռն էր, գիշերը երկար: Գիւլնազ տատը գլուխը բարձի վրայ դրած,

ԹԻԹԵՌԸ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿԸ

Մ Ա Ն Ո Ւ Կ

Սիրուն թիթեռ, ինձ ասա, թէ ինչով ես դու ապրում: Ամբողջ օրը խաղում ես, ի՞նչպէս է որ չես յոգնում:

Թ Ի Թ Ե Ռ

Սիրուն կանաչ դաշտերում ես ապրում եմ համարձակ, Ծաղիկների հոտն անուշ իմ կերակուրս է միակ:

Բայց իմ կեանքը

շատ կարճ է,

Հաւասար է մի օրի, Հէնց որ անցնի ցերեկը, իմ արևն էլ կըմարի:

ննջում էր: Երեխէքը վրայ թափւեցին, քունը փախցրին, որ իրանց համար մի հէքիաթ ասի, նա էլ սկսեց:

էլեւ է չի էլեւ՝ մի արտուտիկ:

Կտուցը սուր՝ մեր Սուրիկի քթի նման:

Բըմբուլը խուճուճ, Արմիկի մագերի նման:

Թեքերը փափիկ՝ Արփիկի կոների նման:

Ահա այսպէս սիրուն էր արտուտիկը:

— Բա ինձ նման ոչինչ չունէ՞ր, ասեց Վանին:

— Բա ի՞նձ, ձայն տըլաւ Հոփսիկը:

— Ինձ էլ չասեցիր, տատիկ, լաց էլաւ Նազիկը:

— Սպասեցէք, սպասեցէք, երեխէք, դեռ չեմ վերջացրել. ամենքիդ էլ բաժին կըհասնի, — ասեց տատիկը և շարունակեց:

— Աչիկներն այնպէս նախշուն էին, ինչպէս Վանիկի աչքերը:

— Կատարը այնպէս կարմիր էր, ինչպէս Հոփսիկի թշերը:

— Ոտներն այնպէս բարակ էին՝ ինչպէս Նազիկի մատները:

— Ես ոտները չեմ ուզում, գանգատուեց Նազիկը:

— Բա ի՞նչը կուզես, Նազիկ: Եթէ «տոտիկներ» ասեմ, կ՞ուզես, — ասում է տատիկը:

— Ձեմ ուզում, ոչ ոտները կուզեմ, ոչ տոտիկները, ես աչիկներն եմ ուզում:

— Աչիկներն ինձ է տըլեւ տատիկը, քեզ չեմ տալ, գոչեց Վանին:

— Նազիկ, կուզե՞ս կատարը դու վեր առ, տոտիկները ես կըվերցնեմ, ասեց Հոփսիկը:

— Ձեմ ուզում, ես աչիկներն եմ ուզում, պընդեց Նազիկը:

— Վանի, դու կատարը վերցրու, ես տոտիկները իսկ Նազիկը՝ աչիկները, խնդրեց Հոփսիկը, որ ամեն կերպ աշխատում էր հաշտութիւն ձգել:

— Ինչեմ անում կատարը, տատիկը ում ինչ որ տըլեւ է, այն է նրանը, պնդեց Վանին:

— Ճշմարիտ է ասում Վանին, ամեն կողմից գոչեցին երեխէքը:

Նազիկը գոհ չմնաց և վէճը երկար շարունակւեց. բայց տատիկը չէր լսում, նա գլուխը դրել էր բարձին ու քնել, էլ չէին կարող զարթեցնել. վեր կացան իրանք էլ մտան տեղները:

Միւս երեկոյին երեխէքը էլի հաւաքւեցին

տատիկի մօտ, որ լսեն հէ-
քիաթիշարունակութիւնը:
Նա էլ սկսեց.

— Անցած գարնանը մեր
պարտիզի ծառի վրայ մի
սիրուն կրկու կար: Ես
նստած էի ծառի տակին,
և զուր մէկ-մէկ եկաք ինձ
մօտ:

Երբ որ Սուրիկը ներս
մտաւ, կրկուն կանչեց.
Կո՛ւ-կո՛ւ:

Եկաւ Արմիկը, կանչեց.

— Պո՛ւ-պո՛ւ:

Եկաւ Արփիկը, կանչեց.

— Տո՛ւ-տո՛ւ:

Եկաւ Հոփսիկը, կան-
չեց. — Դո՛ւ-դո՛ւ:

Եկաւ Վանին, ասեց. —
Բո՛ւ-բո՛ւ:

Եկաւ, Նազիկը, կրկուն
էլ ոչինչ չասեց, թըռաւ,
գնաց:

— Օ՛խ, Օ՛խ, Նազիկ, Օ՛խ,

Օ՛խ, կրկուն քեզ համար
ոչինչ չի ասել... միաբե-
րան գոչեցին երեխէքը և
ջրգրեցրին:

Նազիկը շատ նեղացաւ,
թէ ինչու կրկուն նրա հա-
մար ոչինչ չի ասել և ըս-
կրսեց լաց լինել:

Տատիկն ասեց. — Նազիկ
գիտե՞ս ինչու կրկուն քեզ
համար բան չասեց. նա
վախեց քեզանից: Ինչ որ
ասէր, դու չըպիտի հաւա-
նէիր, ուրիշն էլ իրանը
քեզ չէր տալ, ինչպէս ան-
ցած երեկոյին:

— Տատիկ ջան, տատիկ,
որ մէկ էլ կրկուն գայ,
ասա՛ ինձ համար էլ մի
բան ասի. ինչ էլ որ ասի
ես կընդունեմ, — աղաչեց
Նազիկը և այնուհետև շատ
խելօքացաւ:

Պ Ա Ա Կ Ն Ե Ր

Վ Ա Ր Դ

Վարդ ծաղկին լինինք նման
Եւ օրինակ հեղութեան,
Թող վարդը հանգստանայ
Մեր մատաղ սրտի վրայ:

Կ Ա Ղ Ն Ո Ի Ո Ս Տ

Կանաչ խոտը դաշտերի
Մեր սրտին է սիրելի
Թող ոստը կաղնի ծառին
Պսակ լինի մեր գլխին:

Մ Ա Ն Ո Ի Շ Ա Կ

Ազնիւ, սիրուն մանուշակ,
Համեստութեան օրինակ,
Տուր մեզ ծաղիկ գեղեցիկ,
Քո քնքոյշ հոտն անուշիկ:

Բ Ո Լ Ո Ր Ը Մ Ի Ա Ս Ի Ն

Կանաչ կարմիր պսակին
Թող միանանք միասին,
Եւ յոյսերս յաւիտեան
Մեզնից լինին անբաժան:

ՈՒԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՅԼԸ

Լինում է չի լինում
մի այժ: Այս այժը անտա-
ռումը մի տնակ է շինում
և իր փոքրիկ ուլերի հետ

ընակում նրանում: Ամեն
Առաւօտ այժը դուրս էր
գնում արածելու, և գը-
նալուց առաջ ասում էր
ուլիկներին.

—Որդիք, դուռը պինդ
փակեցէք, հանգիստ կա-
ցէք, և դրսից ով որ գա-
լու լինի, դուռը բաց չա-
նէք: Իսկ դաշտից վերա-
դառնալիս պոզերով բա-
խում էր տնակին դուռը և
ասում:

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպրտուրիկ այծիկներ,
Ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
Ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը բաց են անում
դուռը, մայրը ծիծ է տա-
լիս նրանց, կրկին գնում
արածելու:

Այս ամենը տեսնում ու
լսում է գայլը: Նա մըտ-
քումը դնում է, որ ուլե-
րին խաբելով՝ ներս մտնի
նրանց տնակը: Մի օր երբ
մայրը դուրսն է լինում,
գայլը գալիս է կամաց-
կամաց, թաթով զարկում
է դռանը:

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպրտուրիկ այծիկներ,

Կ Ո Ր Ա Ծ Հ Ո Ր Թ Ը

Ձիւն էր գալիս փաթիլ-փաթիլ.
Հետն էլ անձրև կաթիլ-կաթիլ,
Այդ միջոցին մի պառաւ կին
Հորթ էր պտրում դաշտի միջին:

Ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
Ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը մի լաւ ականջ
են դնում և հասկանում
են, որ դուռը բախողը ի-
րանց մայրը չէ, և պա-
տասխանում են. — Դու մեր
մայրը չես. մեր մօր ձայնը
քաղցր է ու բարակ, իսկ
քո ձայնը հաստ է ու խռո-
պոտ, մեր մայրը դուռը
պոզերով է բախում, իսկ
դու չանգըրտում ես ճան-
կերովդ: Մի քիչ սպասիր,
ահա մեր մայրը կըգայ,
քաջ Բօղարն էլ հետը:

Բօղար շան անունը լը-
սում է գայլը, իսկոյն հե-
ռանում է սուս ու փուս:

Ուլերի մայրը գալիս է,
գովում է ուլիկներին և
ասում. «Դուք լաւ էք ա-
րել, որդիք, որ դուռը բաց
չէք արել, եթէ ոչ՝ նա ձեզ
ամենքիդ էլ կուտէր»:

Կովը եկաւ տաւարիցը,
Կուրծք ու ծծեր կաթով լիքը.
«Հորթուկս ո՞ւր» է, նա բառանչեց,
Խեղճ պառաւին լացացրեց:

Մինչդեռ այսպէս պառաւ ու կով
Ողբում էին լաց ու կոծով,
Յանկարծ լսեց մի բարակ ձայն.
Կովն իմացաւ, որ հորթն է այն:

Կովը վազեց բառանչելով,
Իսկ պառաւը տընքտընքալով,
Կորած հորթը մօրը գտաւ.
Լիք ծծերը բերանն առաւ:

Ծըծեց բոլոր կաթն ու տկզեց,
Տանտիկնոջը բան չըթողեց,
Բայց պառաւը, այս անգամին
Սիրով ներեց չար հորթուկին:

ԱՆՏԱՌԻ ՄԱՆՈՒԿԸ

1

Անտառի խորքում մի
ճօճ կար կապած և նրա
մէջ մի մանուկ դրած:
Լաց էր լինում մանուկը:
Մայր չըկար մօտը, որ

ծիծ տար, հայր չըկար,
որ պահպանէր: Անտառու-
մը մարդ չըկար:

Մի գթոտ պախրակով
կաթնալից կըծքով՝ եկաւ
ճօճի մօտ իր հորթուկի
հետ և տխուր ձայնով ե-
րեխին ասեց.

Սիրուն երեխայ,
 Որք ես մնացել,
 Քո անբախտ մօրը
 գերի են տարել.
 Նա գնաց, կորան,
 էլ հետ չի գալու,
 էլ ոչ մի անգամ
 քեզ ծիծ չի տալու.
 Նա քեզ փաթաթեց
 լայն տերեւներով,
 Ճօճի մէջ կապեց,
 «Նանիկ» ասելով.
 Նա լաց էր լինում
 աղի արցունքով,
 Իր վերջին նանիկն
 ասում էր լալով.
 «Մեծատերեւ
 թաթաշոր,
 «Մանրատերեւ
 ոտաշոր,
 «Քամին կանի՝
 ժաժ կըտայ,
 «Պախրէն կըգայ՝
 ծիծ կըտայ»...
 Ահա եկել եմ,
 որ քեզ ծիծ տամ ես,
 Պահեմ պահպանեմ
 իմ հորթուկիս պէս:

2

Պախրան ծիծ տըւաւ
 երեխին, երեխան կշտա-
 ցաւ ու քնեց, Պախրան
 իր հորթին թողեց երեխի
 մօտ, իսկ ինքը գնաց մօ-

տերքում արածելու, որ
 կաթը շատացնի, և գայ
 երկուսին էլ ծիծ տայ:
 Հորթը մնաց երեխի մօտ,
 օրօրեց նրան և նանիկ
 ասեց.—

Նանիկ արա,
 նանիկ, նանիկ.
 Նանիկ արա,
 սիրուն մանիկ.

Ահա կըգայ իմ մայրիկը,
 Կուրծք ու ծըծեր
 Կաթով լիքը...

Ամեն գետնի

նա չի նստում,

Ամեն խոտից
 չի արածում,

Նա չի խմում
 ամեն ջրից,

Աղ չի լիզում
 ամեն քարից.

Նա սարէսար
 ման է գալիս,

Որք է գտնում,
 ծիծ է տալիս.

Որտեղ որ է,
 ահա կըգայ.

Ինձ էլ, քեզ էլ,
 կուշտ ծիծ կըտայ.

Նանիկ արա,
 նանիկ, նանիկ,

Նանիկ արա,
 սիրուն բալիկ...

Պախրան կուրծքը լիքը
 յետ դարձաւ արօտատե-
 ղից և ծիծ տըւաւ երե-
 քին էլ, հորթին էլ:

Ով որ տարով կըմեծա-
 նայ, մեր երեխան օրով
 մեծացաւ: Շատ չանցաւ,
 նա դուրս եկաւ ճօճիցը,
 մէկ օր չորեքթաթ տւաւ
 միւս օրը ոտքի կանգնեց.
 մի քանի անգամ սահեց,
 վայր ընկաւ, բայց շուտով
 ամրացաւ և սկսեց պախրի
 հետեից վազըրդել:

3

Մի թագաւոր որդի չու-
 նէր. երազումն ասեցին.
 «Թագաւոր, Աստուծ քեզ
 մի որդի պիտի տայ ան-
 տառի խորքում»:

Մէկ անգամ այս սնոցա-
 ւակ թագաւորը որսի գը-
 նաց իր որսորդների հետ:
 Շատ ման եկան, ոչինչ
 չըգտան, բայց որ հասան
 անտառի խորքը, այնտեղ
 մի պախրի հետք գտան և
 նրա մօտ երեխի ոտնա-
 տեղեր:

Ամենքը մնացին զար-
 մացած և չէին հաւատում
 որ երեխի կրկին ոտնա-
 տեղերը. բայց թագաւորն
 իսկոյն յիշեց իր երազը և
 հրամայեց որսորդներին,
 որ երեխի հետքը քշեն և
 ուր որ լինի՝ գտնեն նը-
 րան:

Որսորդները գնացին և
 երկու ժամ չանցած, մի
 սիրուն տղայ ըբերին թա-
 գաւորի մօտ և պատմե-
 ցին, թէ ինչպէս գտան
 նրան պախրի ծիծը ծը-
 ծելիս:

Թագաւորը շատ ուրա-
 խացաւ, երեխին գրկեց
 համբուրեց և անունը դը-
 րաւ Պախրատուր: Պախ-
 րատուրը մեծացաւ թա-
 գաւորի պալատումը, լաւ
 ուսում առաւ, վերջը դա-
 ռաւ թագաւոր և մեծ զօր-
 քով գնաց իր մօրն ազա-
 տեց գերութիւնից:

ՈՐԲԻ ՊԱՆՈՂՆ ԱՍՏԻԱԾ Է

Փայլուն արեւ արդէն մայր մտաւ,
 Լուսինն էլ շուտով գնաց թաք կացաւ,
 Գիշերւայ մութը աշխարհս պատեց
 Եւ աշնանային ցուրտ քամին փչեց:
 Ամեն մարդ քաշւեց իր տունը մտաւ,
 Ամեն երեխայ մօր գիրկն ընկաւ,

Միայն խեղճ որբը, որ չունէր հայր, մայր,
Ոչ մի ազգական, ոչ քոյր ոչ եղբայր,
Ոտքերը բոբիկ, տկլոր ու քաղցած,

Մի տան պատի տակ մնաց կուշ եկած:
Բարի տան-տէրը, վերեւից նայեց,
Թշառ որբիկին ներս հրաւիրեց,
Եւ այնուհետեւ տարաբախտ տղան
Ունէր իր համար տէր ու տիրական:

ԳԻՒԼՆԱԶ ՏԱՏԻ ԹՈՌՆԵՐԸ

Մէկ անգամ Գիւլնազ տատին շրջապատեցին իր թոռները և ստիպեցին, որ տատը թռչնիկներ շինէ նրանց:

Տատն էլ վեր առաւ փոքրիկներէից մէկին զըրաւ ծնկան վրայ, երկու ձեռքերից բռնեց, և վեր ու վայր թափ տալով երգեց.

ՂճԼ—ՂճԼ—ՂճԼ
Վ—ՂճԼ—ՂճԼ.

Նակ, նակ, տ—ղու—
նակ. թը՛ռռռ...

Յետոյ մի ուրիշն ընկաւ տատիկի գիրկը և ասեց.

—Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի կաշաղակ շինես...

Տատիկը նրան էլ դրաւ ծնկներին և առաջւան պէս երգեց.

Չա—չա չա, կա—չա, չա
Ղակ, ղակ կա—չա—
ղակ. թը՛ռռռ...

—Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի ծիտիկ շինես, ասեց ամենից փոքրիկը:

Տատիկը նրան էլ վեր ու վայր թռցնելով երգեց.

Ծիտ եմ, ծիտ եմ,
ծըլլըլում եմ,

Ծիւ, ծիւ, ծիւ:

Ոստոսում եմ,

թռչկոտում եմ,

Տիւ, տիւ, տիւ.

Արի, թևիկ,

արի, փետրիկ,

Որ ես դառնամ.

փոքրիկ ծիտիկ,

Փոքրիկ ծիտիկ,

պիծիկ—միծիկ,

թը՛ռռռ...

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽԱՂ

Պ Ա Ռ Ա Ի Ը

ՋճԼ—ՋճԼ, ՋճԼ—ՋճԼ,

իմ վառիկներ,

Սիրուն ճուտեր,

հաւ մարիկներ,

Ոսկեփետուր աքլարիկներ,

Եկէք կերէք

ձեր հատիկներ.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ

Չար փիսիկը մօտ է գալիս,

Սև ձագին է մտիկ տալիս.

Թաթը մեկնեց,

վզից բռնեց.

Աքաղաղներ,

հաւ մարիկներ,

Պահպանեցէք

ձեր ճուտիկներ:

ԱՔԱՂԱՂՆԵՐ

Հասէք, հասէք օգնեցէք,
Չար փիսիկին պատժեցէք:

Հ Ա Ի Ե Ր

Ժողովենք միանանք,
Չար փիսիկին վրայ տանք:

Բ Ո Լ Ո Ր Ը

Տեսա՞ք, տեսա՞ք

ինչ եղաւ,

Գող կատուն որ

մեզ տեսաւ,

Խիստ վախեցաւ

ու փախաւ.

Ուրեմն ապրենք միասին,
Որ մօտ չըգայ թշնամին:

Ինչո՞ւ աքլարը կանգնած է բակում, պինդ—պինդ կանչում է իր կուկուրիկուն. — Էնդուր որ վաղուց արևն է ծագել. Բայց ծոյլ երեխան քնից չի գարթել: Դեռ չի վեր

կացել, աղօթքն արել, դրպ-
րոցի դասը դեռ չի սովո-
րել: Կանչում է աքլարն
իր կուկուրիկուն, տղայոց
պարտքը միտներն է ձը-
գում:

ՀԱՐՍԻ ՀԱՇԻԻԸ

Երկուշաբթի հաց կը-
թըխեմ, երեքշաբթի լոշ
կըթըրջեմ, չորեքշաբթի
լւացք կանեմ, ուրբաթ
օրը պաս կըկենամ, շաբաթ
օրը ժամ կըգնամ, լոյս
կիրակի փռանց—փռանց՝
(հագիւհագ) կըզարդար-
ւիմ, կերթամ հօրանց:

ՉՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿ

Մարտը տալիս է
ձնծաղիկ
Ապրիլը կապոյտ
մանուշակ,
Մայիսին բացւում է
վարդը
Սոխակը երգում անուշակ:
Յունիսը մեզ խոտ է
տալիս,
Իսկ յուլիսը առատ ցորեն,
Օգոստոսը տանձուխնձոր,
Եւ ուրիշ շատ հասուն
մրգեր.
Սեպտեմբերը մեզ տալիս է
Խաղողի բոլոր տեսակը,
Հոկտեմբերը կարմիր գինի:
Նոյեմբերը
բոխկն ու տակը:

Դեկտեմբերին
ձիւն է գալիս,
Յունւարին ծածկւում
սար ու ձոր,
Փետրւարին սկսւում է
Փոփոխակի ցուրտ ու
տաք օր:

Ահա այսպէս բոլոր տարին
Թաւալւում է

չորս շրջանում,
Այս պատճառով
չորս ժամանակ՝
Չորս եղանակ է
մեզ բերում:

ՏԱՐԻԱՅ ԱՄԻՍՆԵՐԸ

Յունւար, փետրւար,
մարտ, ապրիլ, մայիս, յու-
նիս, յուլիս, օգոստոս,
սեպտեմբեր, հոկտեմբեր,
նոյեմբեր, դեկտեմբեր:

ԳԴԱԼ-ՓՈՆ

Ամառն էր: Հունձն ըն-
կել էր: Մէկ լոռեցի ու
մէկ աշտարակցի միասին
հունձ էին անում: Ճաշի
ժամանակ նրանց համար
մածուն բերին մի մեծ
մաթրաթով. բայց երկու
գդալի տեղ մէկն էին բե-
րել:

Երբ որ մածնի բրթու-
ճը պատրաստեցին, աշ-
տարակցին ասեց.

— Գդալը մէկ հատ է.
արի գդալ-փոխ անենք,
գդալ-փոխ ուտենք:

Լոռեցին չըհամաձայ-
նեց, ասեց.

— Թող ես գդալով ու-
տեմ, դու ձեռով կեր:

— Ոչ, պատասխանեց
աշտարակցին: Որովհետեւ
գդալ-փոխ չես ուզում,
արի մէկ բան ասեմ, այն-
պէս անենք: Ով որ մեզա-
նից եօթը գիւղի անուն
տայ վրայ-վրայ, շուտ
շուտ գդալով նա ուտի:

— Լաւ. առաջ ես կա-
սեմ, ասեց լոռեցին ու
սկսեց.

— Հլէ, Լճ... ուրի, հլէ,
Ո՛ւ... գո՛ւն... լաւ...

Լոռեցին միայն երկու
գիւղի անուն տւաւ, այն
էլ չըկարողացաւ շուտ-
շուտ ասել ու սուս կա-
ցաւ. յետոյ աշտարակցին
սկսեց և կարկուտի պէս
վրայ տըւաւ:

Ուշի—Ուշական

Փարպի—Բիւրական

Թալին—Թալիշ—

Մաստարա

Գդալի պոչը դէսն արա:

Ասեց ու գդալն առաւ
լոռեցու ձեռքից: Լոռե-
ցու բերանը մնաց բաց.
բայց էլ ի՞նչ կարող էր ա-
նել. խաղը տանուլ էր
տըւել:

ԱՐՀԵՍՏ ԸՆՏՐՈՂ ՄԱՆՈՒԿԸ

Թորոսի որդին մի ծոյլ
տղայ էր, ոչ գիր էր սով-
րում և ոչ մի արհեստ:

— Ի՞նչ արհեստ սով-
րեմ.— փընթփընթում էր
նա. կլեկչուծիւնը շատ
լաւ արհեստ է, բայց բո-
բիկ ոտքով ամանում
կանգնել, վրան պտըտել,
դա այնքան հեշտ չէ: Ա-
ւելի հեշտ է փուքսի փչե-
լը, բայց այդ իմ ձեռքում
երկար չեն թողնիլ: Վար-
պետ էլ դառնամ, ի՞նչ եմ
անելու. պէտք է մատնե-
րով փոքր ինչ բամբակով
տաք-տաք պղընձին նաշա-
ղիրքսեմ, ձեռքերս այրեմ:
Չէ, այդ իմ բան չէ:

— Իարբնի մօտ կեր-
թամ, այնտեղ էլ փուքս
կայ, ձմեռն էլ տաք է,
բայց մեծ ոյժ է պէտք
այդ գործի համար. ահա-
գին մուրճով երկաթը
ծեծել, որ նա տափակի,—
ես այդ չեմ անիլ, ինչ
կուզի լինի:

— Նալբանդը լաւ է: Մե-
խի ծայր սրել և պայտեր
շտկել, այդ շատ դժւար
չէ, բայց մէկ ամենի ձիւ
ոտք բռնել, ծնկանը դնել
— երկիւղալի է, ձիւ աքա-
ցին իմ ընկերներին ապ-
տակից թունդ է: Չէ, իմ

կարծիքով դա լաւ արհեստ չէ:

— Դերձակութիւնը մաքուր արհեստ է, լաւ միտք ընկալ: Բայց ինչ եմ ասում. ամբողջ օրերով ծալպատիկ նստել, գլուխ քաշ գցած կարել ու կարել, ոչ խաղալ կըլինի և ոչ վազվզել: Չէ դա էլ բան չէ:

— Ինչո՞ւ չըզնամ, որ մնադիր դառնամ, բարձր պատերի ծայրերին կանգնեմ, այնտեղից կանչեմ.

— «Քար ու կիր տըւէք, աղիւս ձգեցէք»: Այսպէս կըզոռամ և կըհրամայեմ, որ աշխարհք տեսնի, թէ ես վարպետ եմ, գործս լաւ գիտեմ: Բայց վայ թէ յանկարծ այդ բարձր տեղից ոտքս սկըհի և թըրմփալով ներքե գլորւիմ: Չէ, այդ հեշտ գործ չէ և ոչ իմ բանն է:

Երեւի չըկայ այնպիսի արհեստ, որ ես հաւանեմ, գնամ սովորեմ: Թէ հիւսն դառնամ, ոտքս կըկտրեմ. կօշկակար դառնամ, ձեռքս կըծակեմ. ոսկերիչ դառնամ, մատներս կայրեմ. թէ բրուտ դառնամ, ցեխ պիտի կոխ տամ. վարժարան գնամ, գիր

պիտի սովորեմ: Չէ իմ կարծիքով ամենից լաւ է՝ ոչինչ չըլինեմ, ոչինչ չըսովորեմ: Բայց այնուհետեւ ես ի՞նչ կըդառնամ:

ԾՈՅԼ ԱՂԶԻԿ

Բանն ի՞նչ կանեմ,
կեղտոտ է,
Բամբակը կորիզոտ է.
Մետաքս պիտի որ մանեմ,
Մաստակ պիտի որ ծամեմ,
Կտերը տիտիկ*) անեմ,
Անցնողին մտիկ անեմ,
Ուտեմ, խմեմ,
Մթնի, քնեմ:

ԱՏԱՄԸ ՓՈԽԱԾ

Ատամ, ատամ,
Իմ կաթնատամ,
Գնան բարով
Հարիւր տարով:
Իսկ դու արի՛
Գալըդ բարի
Իմ նոր ատամ.
Ես քեզ կըտամ
Հարիւր տարի
Հազար բարի—
էլ զաւուրման,
էլ բաստուրման,
Չամշով փլան,
Հնդու խուրման,

*) Կտերը տիտիկ անել—տանիքին, կտրին նստել:

Միշտ, ամեն օր,
Տանձ ու խնձոր,
Փստան, բաղամ,
էլ ո՞ր մէկի
Անունը տամ,
Ոսկի ատամ...

ՊԱՌԱՆՆ ՈՒ ԱՅԾԸ

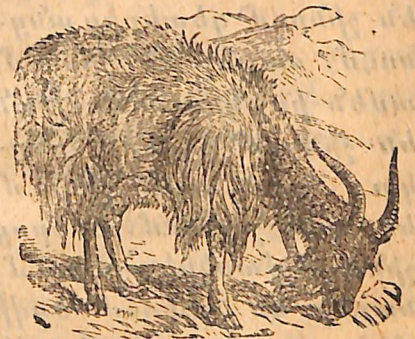
Կար չըկար երբեմն
Մի աղքատ պառւիկ,
Ունէր մեր պառաւը
Կաթնատու այծիկ.
Չալիկ, մալիկ,
Կաթնատու այծիկ:
Պառաւը ձմեռը
Այծիկը պահեց,
Իր բերնի պատառը
Նըրա հետ կիսեց.
Սիրով յօժար
Նըրա հետ կիսեց:
Երբ որ ձիւնը հալեց,
Բըսաւ կանաչ խոտ.
Պառաւն իր այծիկը
Դուրս տարաւ արօտ.
Ուրախ, զըւարթ
Դուրս տարաւ արօտ:
Թանձր մառախուղը
Գետինը պատեց,
Պառաւի առջևից
Այծը կորցրեց:
Ափսոս, ափսոս,
Այծը կորցրեց:
Պառաւը լաց էլաւ,
Իսկ գայլը ոռնաց,
Մոլորած այծիկը
Բարձր մըկըկաց:

Մըկը՛կ, մըկը՛կ,
Այծը մըկըկաց,
Գայլն իսկոյն մօտեցաւ,
Այծին շալկեց.
Պառաւը հետևից
Բարձրաձայն գոչեց.

«Հայ-հայ, վայ-վայ»,
Բարձրաձայն գոչեց.

Խեղճը մնաց կանգնած
Մի փուռը խոտ ձեռին,
Անմխիթար ձայնով
Կանչելով այծին.

«Ե՛կ—եկ, եկ—եկ»,
Կանչելով այծին:

ԾԱՌԵՐԻ ԳԱՆԳԱՏԸ

Մեր տըւած փայտից
կրակ են անում, տուն
տաքացնում, թոնիրը վա-
ռում, կերակուր եփում,
փափուկ հաց թխում, ու-
տում, կշտանում, բայց
մեզ չեն յիշում, մեզ չեն
պահպանում, այլ անգուլթ
կերպով մեզ կոտորում
են, մեզ փչացնում, ոչըն-
չացնում:

Մեր գերաններից շինում են տներ, գոմեր, մարաքներ, ժամեր ու վանքեր. մեր տախտակներից յատակ, առաստաղ, աթոռ, պահարան, սեղան, նստարան, դուռ ու պատուհան, և այլ շատ տեսակ կահ ու կարասիք: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Մեր գերաններից ու տախտակներից կամուրջ են շինում գետերից անցնում, սայլեր են շինում, ամեն ինչ կրում. գութան են շինում հողերը հերկում. լուծ, սամի շինում եզ, գոմէշ լծում. օրօրոց շինում մանկիկ օրօրում, նաւեր են շինում ծովի մէջ լողում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Ո՞վ չի տանձ կերել կամ կարմիր խնձոր. նուռ ու սերկևիլ, կեռաս ու սալոր. դեղձ կարմրաթուշիկ. ծիրան անուշիկ: Հապա խաղողը... և քանի տեսակ. կանաչ ու կարմիր, թուխ-թուխ ու սպի-

տակ, և այդ ամենը մարդիկն են ուտում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում:

Խելօք մանուկներ, դուք որ մեծանաք, մեզ խնայեցէք, մեզ պահպանեցէք և ձեր հանդերում և պարտէզներում ծառեր տընկեցէք:

Ծիծեռնակ

Խեղճ ծիծեռնակը ամբողջ ցերեկը չի հանգրտանում, այլ միշտ թռչչելով, դէս-դէն ընկնելով նիւթ է հաւաքում:

Նիւթ է հաւաքում, խոտ ու կաւ կրում, իր բունը շինում, բմբուլով լցնում, լաւ փափկացնում ու մէջը մտնում:

Մտնում է մէջը, երեք ձու ածում և երեք շաբաթ վրան թուխսնստում, ձագուկներ հանում:

Փափիկ ձագերը դուրս եկան թէ չէ, մայրը թռչում է, դէս ու դէն ընկնում, մեղմներ բերում, նրանց կերակրում:

Մի քիչ ժամանակ որ անց է կենում, սիրուն ձագերը թևաւորւում են, բնից դուրս թռչում և իրանց մօր հետ ճանապարհ

ընկնում լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

Չմեռն անցնում է, գարունը մտնում, մեր ծիծեռնակը էլի գալիս է, իր բունը գտնում, ճշում, ծըլլում, քանդաւոր շրտկում, կարկատում, շի-

ՄԵՂՈՒՆ ՈՒ ՄԱՐԴԸ

Մեղուն մէկ անգամ հարցրեց իր տիրոջը:

— Քո կենդանիներից ո՞րն է ամենից օգտակարը:

— Գիտեմ, դու երևի կարծում ես, թէ ամենից օգտակարը դու ես, բայց սխալում ես, պատասխանեց տէրը:

— Ի՞նչպէս, տէր, ո՞րն է այն կենդանին, որ ինձանից աւելի օգտակար է:

— Ոչխարը:

— Այդ հաշիւ չէ, տէր. ոչխարը իմ հասակակից չէ: Նա մի ահագին կենդանի է, իսկ ես մի միջատ եմ: Դու պէտք է ինձ իմ ընկերների հետ համեմատես:

նում, նոր ձւեր ածում, նոր ձագեր հանում, պահում մեծացնում, աշնան ժամանակ առաջւայ նման ճանապարհ ընկնում, — լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

— Շատ բարի. շերամը քեզ պէս փոքր է, բայց քեզանից շատ օգուտ է տալիս:

— Շերամը ո՞րն է:

— Շերամն այն իմաստուն որդն է, որ մեզ համար աննման քնքոյշ մետաքս է շինում:

— Հա, իմացայ. այդ այն շատակեր ճիճուն չէ, որին անդադար կերակրում էք թրթան տերևներով:

— Նա ինքն է:

Բայց գիտե՞ս, տէր, նրա չափ որ մեզ էլ կերակրէք, մենք մեղրի տեղ ոսկի կը շինենք ձեզ համար: Դուք ոչ մի կենդանի չունիք, որ իր կերակուրը մեզ նման ինքը լինի շի-

նելիս և ուրիշներին էլ բա-
ժին լինի տալիս: Այնպէս
չէ՞, պարոնս:

— Այո, այդ կողմանէ
դու ուղիղ ես. մենք դէպի
ձեզ շատ ապերախտ ենք,

որովհետեւ բոլորովին ան-
խնամ ենք թողնում ձեզ...

— Մեղուն ուրախացաւ
տիրոջ պատասխանիցը և
թռաւ նստեց վարդենու
վրայ:

Մ Ե Ղ Ո Ի

Ահա ծագեց արեգակը,
Ահա ծաղկեց մանուշակը,
Մեղուն թողեց իր փեթակը
Տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղկէ ծաղիկ.
Մեղը առաւ քաղցր անուշիկ.
Անուշ մեղըր մանր տըղոց,
Իսկ չարերին կըճ ու խայթոց:

Կենդանիների վէճը

Նզը կովը և շունը վիճում
էին միմեանց հետ և ամեն
մինը պնդում էր, թէ մեր
տէրը ամենից շատ ինձ է
սիրում:

— Ի հարկէ, նա ինձ ա-
մենքիցդ շատ է սիրում, ա-
սում է Նզը, և գիտէ՞ք ինչու
համար: Նրա համար, որ ես
եմ նրա արօքն ու տափանը
քաշում, ես եմ նրա համար
անտառից փայտ բերում: Նա

ինձ է լծում սայլում և իր ցո-
րենը տանում ջաղաց, այնտեղ
ալիւր շինում. յետոյ էլի ես
եմ տանում քաղաք, ուր նա
ծախում է այդ ալիւրը և իր
տան համար առուտուր ա-
նում, երեսանց համար հագ-
նելիք առնում: Ուրեմն, դուք
ինչ էք կարծում, ես որ չը-
լինէի, նա ի՞նչպէս կարող էր
ապրել:

— Այդ ճշմարիտ ես ա-
սում, ասեց կովը: Բայց մեր
տէրն ինձ ամենքիցդ աւելի

որ սիրում է, այդ նրա հա-
մար է, որ նա իմանում է,
թէ քեզ նման աշխատասէր
ու ժրաջան նշնուկին ես եմ
պահել մեծացրել:

Այս մէկ: Մէկ էլ որ՝ նը-
րա գերդաստանը իմ կաթ-
նովս եմ պահում: Այն մա-
ծունն ու կարագը, այն սերն
ու կաթը, այն եղն ու պանի-
րը, այն տաք-տաք թանէ սպա-
սը, որ ամեն օր խըպշտում
են, ո՞ւմ տըլածն է: Տեսնո՞ւմ
էք ուրեմն, որ եթէ ես չըլինիմ
բոլորը քաղցած կըկոտորէին:

— Դու էլ ես ճշմարիտ
ասում, սիրուն կովիկ, սկսեց
Շունը: Ո՞վ կարող է ուրա-
նալ քո լաւութիւնը: Շատ
անգամ ես ինքս էլ եմ մաս-
նակից լինում քո տըլած ա-
նուշ թանին: Մեր տանտիկի-
նը ամեն խնոցի հարելիս թա-
նիցն ինձ բաժին է տալիս:
Ով որ քո լաւութիւնն ուրա-
նայ, երկու աչքով կուրանայ:
Ես շատ երախտագէտ եմ, ոչ
ոքի լաւութիւնը չեմ կարող
ուրանալ: Բայց գիտէ՞ք ինչ
կայ: Դուք մի նեղանաք, որ
մեր տէրն ինձ ամենքիցդ էլ
շատ է սիրում. դրա համար
մեծ պատճառ կայ, և ահա ա-
սեմ, թէ ի՞նչն է դրա պատ-
ճառը...

Նւ շունն սկսեց մէկ-մէկ
հաշուել, թէ ինքն ինչ ու ինչ
է անում:

Ասած է՝ շունը որ հա-
շել սկսի, էլ չի դադարիլ:
Այնքան հաշեց նզան ու կո-
վի հետ, որ տէրն իմացաւ,
գնաց նրանց մօտ, շան լեզ-
ւիցն ազատեց, ասելով. «Թող
տուր դրանց Բողար, դու չը-
գիտէս, որ ամենքն էլ ինձ
հարկաւոր էք, ոչ մէկդ միւսի
արածը չէք կարող անել. այդ
պատճառով ես ձեզ ամենքիդ
էլ սիրում եմ, դուք էլ սիրե-
ցէք միմեանց:

Մեղուն ու աղաւնին

1. Փ ո Ր Ճ ա ն ք

Ժրաջան Մեղուն ծաղկա-
լից դաշտում իր մեղրի հա-
մար նիւթ էր հաւաքում:
Արևի տակին շատ աշխատե-
լով, Մեղուն շատ յոգնեց և
խիստ ծարաւեց:

Նրանից մօտիկ մի փոքրիկ
լիճ կար. մօտեցաւ լճին,
վեր եկաւ ափին, որ քիչ ջուր
խմի, ծարաւը կոտորի, նոր ուժ
ստանայ, թռչի տուն գնայ:
Հէնց որ կուացաւ, որ ջուր
կու՞մ անի, յանկարծ գլորեց,
ընկաւ ջրի մէջ: Նա շատ աշ-
խատեց, որ ցամաք դուրս
գայ, բայց մի փոքր ալիք նը-
րան ներս քաշեց, ափից հե-
ռացրեց:

Այսպէս խեղճ Մեղուն ցամաքից զրկւեց, ջրի երեսին թևերը փռեց և յոյսը կտրած՝ փնայ մեկնւած:

2. Օ գ ն ու թ ի ւ ն.

Որտեղից որտեղ՝ օգնութեան հասաւ մի շատ բարեսիրտ սիրուն Աղանին: Բարի Աղանին մօտեցաւ լճին և նայեց տեսաւ մեր խեղճուկ Մեղուն՝ յուսահատ փռած ջրի երեսին: Իսկոյն շտապեց, մի տերև կտրեց և տարաւ Մեղուն առաջը ձգեց:

Մեղուն բարձրացաւ տերևի վրայ, խելքը ժողովեց, դէս ու դէն նայեց, որ տեսնի ով էր իր ազատողը, մահից փրկողը: Եւ տեսաւ իր մօտ բարի Աղանուն: Շատ նայեց վրան և ուզեց խօսել, Աղանուն զովել, շնորհակալ լինել: Բայց մեր բարեսիրտ սիրուն Աղանին շատ լաւ իմացաւ Մեղունի միտքը, և ոչինչ չուզեց լսել նրանից, այլ թռաւ գնաց, որ ուրիշ տեղ էլ նոյն բարիքն անէ:

3. Երախտագիտութիւն.

Մի օր մեր Մեղուն նոյն դաշտի միջին մի սիրուն ծաղկից նիւթ էր ժողովում և ազտալով Աղանուն գո-

ւում: Մեղունի հանդէպ, մի ծառի վրայ նստած ննջում էր ծանօթ Աղանին:

Հէնց այդ ժամանակ Մեղուն նկատեց, որ ահա մէկ մարդ, հրացանը ձեռին, մէջքը կռացրած, չար օձի նման սողում է սուս փռաւ դէպի Աղանին: Մեղուն հասկացաւ, որ դա չար մարդ է, անգութ որսորդ է, ուզում է սպանել անմեղ թռչունին՝ իր բարերարին: Եւ ճշմարիտ որ այդ էր այն մարդու չար նպատակը:

Որսորդը չոքեց, տեղը պնդացրեց և հրացանը երեսին բռնեց: Հէնց մատը զրբաւ կայծառի ոտքին և ուզեց քաշել, գործը վերջացնել, այդ իսկ բողբոջին կայծակի նման Մեղուն վրայ հասաւ և չար որսորդի ձեռքն այնպէս խայթեց, որ նա վեր ցատկեց: Նրա հրացանը նշանից շեղւեց և իր թնդիւնով անմեղ Աղանուն քնից զարթեցրեց ու տեղից թռցրեց:

Այսպէս մեր Մեղուն իր բարերարին վերահաս մահից փրկեց, ազատեց:

Ինչ որ ցանես, այն կը հնձես, Արած լաւութիւնը չի կորչի:

Փոքրիկ գառը

Մի փոքրիկ գառ, ձիւնի նման մաքուր սպիտակ, Մի օր գնաց մօր հետ դաշտը, որ արածի.

Դաշտ որ հասաւ, սկսեց թռչել քարերի տակ,

էլ չէր ուզում փոքր միջոց հանգիստ նստի.

Այս ու այն կողմ վազւեցելով չափ էր ընկնում,

Թէ քար, թէ ժայռ, թէ փոս, թէ ձոր չէր հարցնում,

— Ո՛րդեակ, հանդարտ, ձայն էր տալիս նրա մայրը.

Ձգոյճ կացիր, որդեակ, լսիր իմ խրատը:

Բայց գառնուկը մօր ասածին ուշ չի դարձնում,

Իր խաղալն ու վազւեցելն է շարունակում:

Եւ վերջապէս՝ երբ մօր խօսքին ականջ չարաւ,

Սարի գլխին իր գոթութեան պատիժն առաւ.

Մի մեծ քար կար այնտեղ ընկած, նրա ծայրում

Մեր գառնուկը թռչկոտելով խաղ էր անում,

Մէկ էլ յանկարծ նրա վրայից գլորւեց,

Ոտի մէկը տակովն էլաւ, կոտորւեց:

Մեղուն ու հաւը

Հաւը Մեղունի վրայ ծիծաղելով՝ ասեց մէկ անգամ.

— Ի՞նչ անշնորք ճանճ ես դու, ամբողջ օրը ծաղկից ծաղիկ ես թռչկոտում և ոչ մի բանի պէտք չես գալիս:

— Իսկ դու Հաւիկ—մարիկ, ի՞նչ ես շինում, հարցրեց Մեղուն:

— Միթէ չըգիտես, թէ ի՞նչ եմ շինում. ես քեզ նման պարապ-սարապ չեմ տըզտըղում: Ես օրը մէկ ձու եմ ածում, մէկ ձու, գիտե՞ս մէկ ձուն քանիսն է:

— Գիտեմ, գիտեմ, հաս-

կացայ: Բայց ես մինչև հիմա կարծել եմ, թէ դու օրը հարիւր ձու ես ածում:

— Ի՞նչպէս կարելի է օրը հարիւր ձու ածել, անխելք Մեղուն:

— Ապա, եթէ քո ածածդ ընդամենը մի ձու է, էլ ինչո՞ւ ես հարիւր անգամ կըրկչում, թէ հայ, հարայ լսեցէք, որ ես ձու եմ ածել: Իմ կարծիքով՝ այսքան կըրկչալուն մի ձուն շատ քիչ է: Այնպէս չէ, իմաստուն հաւիկ մարիկ:

— Բայց դու ի՞նչ ես շինում, դու, որ իմ մի ձուն քիչ ես համարում:

—Ես ինչ որ շինում եմ,
քեզ պէս կրկնապատկերում
յայտնում ուրիշներին: Ես
գլուխս քաշ գցած, մեղր եմ
շինում: Գիտե՞ս ինչ է մեղրը:
Դա հաւի կերակուր չէ, քո
խելքի բանը չէ, Հաւիկ
մարիկ:

Բառախաղ

Պողոսն ու Պետրոսը բա-
ռախաղի էին տալիս: Պողոսը
վարժեալ էր, իսկ Պետրոսը
նոր էր սովորում:

Ահա թէ ինչպէս էին խա-
ղում:

Պողոս. Պետրոս, ասա՛ տունը՝

Պետրոս. Տունը՝

Պողոս. Քեզ կծի շունը:

Պողոս. Ասա՛ դուրը՝

Պետրոս. Դուրը:

Պողոս. Ընկնիս շուրը:

Պողոս. Ասա՛ պան:

Պետրոս. Պան:

Պողոս. Ուտես թանկ սպան:

Պետրոս. Էլ չեմ ասում. հի-

մա ես կհարցնեմ քեզ:

Պողոս. Լաւ, հարցրու:

Պետրոս. Ասա՛ ծիտ:

Պողոս. Ծիտ:

Պետրոս. Ուտես մախոխ:

Պողոս. Այդ չեղաւ, Պետրոս:

Ես ասում եմ ծիտ, դու
ասում ես մախոխ. այդ
ինչպէս կարելի է. տես-
նում ես՝ նման չեն: Դեռ
սպասիր, էլի ես կըհար-
ցնեմ—

Ասա՛ ծիտ է:

Պետրոս. ծիտ է:

Պողոս. Պետրոսն անմիտ է:

Պետրոս. Է՛հ, էլ չեմ ասիլ,
ես անմիտ չեմ:

Պողոս. Լաւ, շարունակենք,
էլ այդպէս չեմ ասիլ:

Ասա՛ հաւ է:

Պետրոս. Հաւ է:

Պողոս. Պետրոսը լաւ է:

Պողոս. Ասա՛ սանձ:

Պետրոս. Սանձ:

Պողոս. Պետրոսն ուտի տանձ:

Պետրոս. Հիմա ես կըհարցը-
նեմ: Ասա՛ սամի:

Պողոս. Սամի:

Պետրոս. Շաքարը ծամի՛

Պետրոս. Ասա՛ հաց:

Պողոս. Հաց:

Պետրոս. Մի քիչ կաց:

Պողոս. Է՛հ, բաւական է, դու
լաւերը չես իմանում:

Ո Ի Ս Ո Ի Մ Ն Ա Ր Ա Ն

Դաշտը սիրուն է դալար բոյսերով
Եւ անուշահոտ գոյն-գոյն ծաղկներով:
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր ուշիմ, խելօք, ժիր մանուկներով:

Սիրուն է ծառը կանաչ ճղներով.
Փունջ-փունջ կախուտած իր պտուղներով.
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր առաքինի խելօք սաներով:
Աստուած, պահպանիր դու շատ օրերով
Մեր անդաստանը իր մշակներով,
Եւ մենք նրբանում գուբւինք, զարդարւինք
Գեղեցիկ ուսման գոյն-գոյն փունջերով:

Ոսկի և երկաթ

Ոսկին երկաթին անար-
գելով ասեց մէկ անգամ.
—Երանի գիտենամ, դու ին-
չացո՞ւ ես, որ մետաղների
կարգն ես ընկել, քո սե ու
ժանգոտ երեսովդ մարդու
վրայ զգանք ես բերում:
Նայի՛ր ինձ վրայ, տես՝ ինչ-
պէս գեղեցիկ եմ փայլում:
Ինչպէս շողշողում: Նայի՛ր
մեր սիրուն օրիորդների ու
հարսների ականջներին ու
մատներին, դու կըտեսնես
իմ փառքն ու պատիւը. նա-
յի՛ր նրանց ճակատների շար-
քերին, դու կըտեսնես իմ
փայլն ու գեղեցկութիւնը:

Ձեմ հաշւում գինդերը, գըն-
դասեղները, գիտե՛մ որ դու
այնքան կոշտ ու կոպիտ ես,
որ այդպէս քնքուշ բաների
մասին ոչ ճաշակ ունիս, ոչ
հասկացողութիւն:

Երկաթը պատասխանեց
Ոսկուն.

—Ես չեմ ուրանում, Ոս-

կի աղա, որ դու գեղեցիկ ես
ամեն բանի զարդն ու զար-
դարանքը դու ես, գինդ-
շատ բարձր է, աղքատի բան-
չես, բայց ինչո՞ւ ես չափիցդ
դուրս գոռոզանում: Քո սի-
րուն օղակներդ ոչ ականջի
լսելիքն են աւելացնում, ոչ
մատներին ու կոշտներին զօ-
րութիւն ու ժրութիւն են
տալիս: Ճակատների փայլուն
շարքերը գլխին խելք չեն
տալիս. ոչ կուրծքերի նուրբ
մանեակները սրտին գուլթ ու
խնամք:

Ի՞նչ ասեմ մեր օրիորդ-
ներին, որ քեզ այդ չափ պա-
տիւ են տալիս, քեզ համար-
հալում, մաշում ու բարա-
կացաւ ընկնում: Իմ մի փոք-
րիկ ասեղը քո բոլոր զար-
դարանքներից աւելի է օգուտ
տալիս: Գիտե՛ս, Ոսկի աղա,
իմ փոքրիկ ասեղը քանի՞ տուն
է պահում, և քանի՞ որբի կերա-
կում: Իմ խոփն ու ձկնիչը
ամբողջ աշխարհին հաց են
տալիս:

Մարգիկ ինչ որ շինում են
կամ պէտք է կտրեն, կամ
պէտք է ծեծեն, կամ պէտք է
խարտոցեն, կամ պէտք է կար-
կատեն: Իմ ուրազն ու կացինը
որ չըլինին, իմ դուրն ու շա-
ղափը, իմ սղոցն ու մուրճը, իմ

կտրիչն ու խարտոցը, էլ կարող
էին մարդիկ քար քարի վրայ
գնել, փայտ փայտի վրայ.

Ահա այդպէս պարծենկոտ
ես դու, Ոսկի աղա, քո փայ-
լից կուրացած՝ ուրիշի լա-
ւութիւնը չես տեսնում:

Երգ պանդխտի

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
Դու գարնան սիրուն թռչնակ,
Դէպի հըր, ինձ ասա
Թռչում ես այդպէս արագ:
Ա՛խ, թռիւ, ծիծեռնակ,
Ծնած տեղս՝ Աշտարակ,
Անդ շինիր քո բունը—
Հայրենի կտուրի տակ,
Անդ հեռու ալևոր
Հայր ունիմ սգաւոր,
Որ միակ իր որդուն
Սպասում է օրէցօր:
Երբ տեսնես դու նրբան,
Ինձնից շատ բարեւ արա,
Ասա՝ թող նստի լայ
Իր անբախտ որդու վրայ:
Դու պատմիր, թէ ինչպէս
Աստ անտէր ու խեղճ եմ ես,
Միշտ լալով, ողբալով,
Կեանքս մաշել եղել կէս:
Ինձ համար ցերեկը
Մութ է շրջում արեգը,
Դիշերը թաց աչքիս
Քունը մօտ չի գալիս:
Շուտով սառ հողի տակ
Կը պարկեմ այստեղ մենած,

Թողնելով հօրս սրտում
Ցաւալի յիշատակ:
Դէհ, սիրուն ծիծեռնակ
Հեռացիր, գնա արագ
Դէպի հայոց աշխարհը,
Ծնած տեղս Աշտարակ:

Արշակի շարագրութիւնը

Երկար ժամանակ սպա-
սում էի, թէ երբ պէտք է ինձ
ուսումնարան տանեն: Ու-
սումնարանի մօտովն անցնե-
լիս՝ որ լսում էի աշակերտ-
ների երգելու ձայնը, սիրտս
մի ուրիշ կերպ էր դառնում,
մտքումս ասում էի, ա՛խ, երբ
կըլինի, որ ես էլ սրանց մէջը
լինեմ, սրանց պէս կարգամ,
սրանց պէս երգեմ, սրանց
հետ խաղամ. արդեօք կար-
ժանանամ այդ օրին:

Վերջապէս փափագիս հա-
սայ. հայրիկս մի առաւօտ
յայտնեց, թէ երկուշաբթի օրը
քեզ տանելու եմ ուսումնա-
րան և այսօր պէտք է գնամ քո
ուսման պիտոյքներն առնեմ:
Այն օրը էլ ես հաց չըկերայ
չափազանց ուրախութիւնիցս:

Երեկոյեան հայրս եկաւ
տուն: Ինչ ասես որ չէր ա-
ռել ինձ համար. — թուղթ, թա-
նաք, թանաքաման, դասա-
գիրք, տեսակ-տեսակ գրչա-

կութեր, մատիւներ, տետ-
րակներ: Բոլորը ջոկ-ջոկ թղդ-
թերում փաթաթեցի ու դրի
պահարանումս, մինչև հասաւ
երկուշաբթին՝ ուսումնարան
գնալու օրը:

Նոր տարի

Ահա հասաւ նոր տարի,
Հետը բերաւ նոր բարի,
Մանր տղոց ուրախ օր,
Բարի գաւակ հօրն ու մօր:

Մանր տղայք են ուրախ
Ունին կաղին գոգինաղ,
Սալորի չոր, չամիչ, թուզ,
Փշատ, ունաք և ընկուզ:

Մանր տղայք, չըմոռանաք
Աշխարհումս չէք մենակ.
Ուրիշ շատ խեղճ տղայք կան
Աղքատ ու անօգնական:

Նրանք հայր ու մայր չունեն,
Սև չոր հացի կարօտ են.
«Աղքատներին ողորմած
Նղէք», կասէ ձեզ Աստուած:

ԱՌԱՒՈՏԵԱՆ ԱՂՈԹՔ

Ո՛վ Տէր մեր գթօտ, Դու լոյս առաւօտ,
Ծագիր և մեզ մօտ Քո լոյսդ անադօտ,
Թող լուսաւորւին մեր միտքն ու հոգին,
Որ քո լոյս անլան լինինք փառաբան:

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՈԹՔ

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն Քո,
Եկեսցէ արքայութիւն Քո, եղիցին կամք Քո, որպէս
յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազօրդ տուր մեզ
այսօր. Թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք
մերոց պարտապանաց. և մի տանիր զմեզ ի փորձու-
թիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ. զի Քո է արքայութիւն
և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՂՈԹՔ

Հայր մեր երկնաւոր, Հայր ամէն մարդի,
Դու ինձ ամէն օր տաս հազար բարի—
Կեանք, լոյս, կերակուր, հայր ու քաղցրիկ մայր,
Մեծ ու փոքրիկ բոյր, անուշիկ եղբայր,
Իսկ ես ի՞նչ ունիմ որ ինչ տամ Քեզի.
Առջևդ կընկնիմ, կենամ աղօթքի—
«Շնորհ տուր ինձ, որ ծնողներիս,
Վարժապետներիս և իմ մեծերիս
Լինիմ սիրելի, իսկ Քեզ՝ հաճելի»:

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆԻ ԳՐՔԵՐԸ

Ուսումն Մայրենի Լեզվի. ա. տարի «Պատկերա- լոր այբբենարանով»	30	կ.
Ուսումն Մայրենի Լեզվի. բ. տարի	40	»
Ուսումն Մայրենի Լեզվի երրորդ գիրք	75	»
Ուսումն Մայրենի Լեզվի չորրորդ գիրք	90	»

Ա. մասի պահեստը գտնվում է «Նոր-Կեանք» գրախա-
նութուն:

Հասցեն՝ Тифлисъ, Михайловская ул. № 36,
„Новая Жизнь“ Лазарю Карапетянцъ.

ԳԼԽԱԻՈՐ ՊԱՀԵՍՏԸ ԳՏՆԻՈՒՄ Է՝

ԹԻՖԼԻՍ—«Գիր» գրավաճառանոցում:

Հասցեն՝ Вельяминовская ул. № 7. Книжный мага-
зинъ „Гиръ.“

2013

3227

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0061307

